ΕΤΟΣ Γ'.— ΤΟΜΟΣ Β'. — Ἀριθμὸς 5 Ἐν Κων]πόλει, 1 Ὀκτωβρίου 1911.

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

ἐν Κων]πόλει Γρ. 30
ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις » 40
ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ Φρ. 10

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΓΡΑΦΕΙΑ
ΚΟΥΡΣΟΥΜ ΧΑΝ.

Τὰ χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέφονται.

Ἕκαστον φύλλον Γρ. 1.

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Α. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

ΠΩΣ ΓΕΝΝΩΝΤΑΙ ΤΑ ΔΟΓΜΑΤΑ

Φιλοσοφικὴ μελέτη.

Ὀνομάζουν σήμερα ἀλήθειες ἐκεῖνο, ποὺ ὠνόμαζαν ἄλλοτε δόγματα. Τὸ δόγμα ἄλλοτε ἔκανε τὴν ἀλήθεια. Ἡ σημερινὴ ἀλήθεια θέλει νὰ κάνῃ τὸ δόγμα. Δὲν ἐπιτυχαίνει ὅμως παρὰ σὲ ἔδαφος, ποὺ εἶναι πιὰ καλλιεργημένο ἀπὸ τὸ δόγμα καὶ ποὺ ἡ δοξασία ρίχνει τὶς ρίζες της.

Ἡ δοξασία εἶναι μιὰ ζωτικὴ πρᾶξις, μέσον τῆς ὁποίας μία ἀτομικὴ ἢ κοινωνικὴ ὠφέλεια ἢ ἐκεῖνο, ποὺ θεωρεῖται τέτοιο· μεταμορφώνεται σὲ μιὰ ἀρχή, ποὺ ἡ εὐαισθησία μιᾶς ἐποχῆς δὲν ἐπιτρέπει νὰ ἐξελεγχθῇ ἡ ἀξία της. Ἡ δοξασία εἶναι ὁ κοινὸς κορμός, ἐπάνω στὸν ὁποῖο ἀναπτύσσουνται ἐξ ἴσου, ἀλλὰ τὸ καθένα χωριστά, τὸ δόγμα καὶ ἡ ἀλήθεια. Πάντα ὅμως ἡ ἀλήθεια εἶναι πιὸ εὔθραστη. Ἂν ἦτο δυνατὸν νὰ πᾶμε πιὸ μακριὰ τὴν μεταφορά, δίχως νὰ δημιουργήσουμε παρὰ πολὺ μεγάλη ἀπόσταση ἀνάμεσα σὲ τόσο αὐστηρὲς ἀφαιρέσεις καὶ μιὰ τόσο γελαστὴ εἰκόνα, θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε πὼς ἡ ἀλήθεια μὲ τὸ δόγμα εἶναι ὅ,τι εἶναι ἐπάνω σὲ μιὰ τριανταφυλλιὰ τὰ τριαντάφυλλα τοῦ φθινοπώρου μὲ τὰ τριαντάφυλλα τοῦ Ἰουνίου.

Κάθε δοξασία, ποὺ θεμελιώνει καὶ μιὰ πραγματικότητα, ἕνα τρόπο ἀνθρώπινης ζωῆς, ἔχει μιὰ ἐσωτερικὴ ἀντίφαση. Ἔτσι εἶναι, κατὰ τὸν Νίτσε, γιὰ ὅλα τὰ καλὰ πράγματα, ποὺ ἀντιφάσκουν μεταξύ των. Λοιπόν, λίγο τῆς λείπει γιὰ νὰ ἀποτελέσῃ ἡ ἀντίφαση αὐτὴ ἀφορμὴ καταδίκης γιὰ τὴ δοξασία. Λίγο τῆς λείπει τὸ κατ' ἐμέ, ἴσια ἴσια δὲ ἐπάνω στὸ αἴσθημα αὐτό, ἀποδίδοντας σὲ ὁλόκληρη τὴν πραγματικότητα τὴν ἴδια φύση, ποὺ ἀποδίδω καὶ στὴν δοξασία, διέγραφα στὸν Μποδαρισμό μου γιὰ ὅρο ὑπάρξεως σὲ ὅλα τὰ ἀντικείμενα, ποὺ ἐκδηλώνεται αὐτή, τὴν ἀντίφαση, ἐπάνω στὴν ὁποία χτίζουνται μὲ τὸν τρόπο τοῦ τόξου, τοῦ σχηματισμένου ἀπὸ δυὸ γραμμὲς τῆς γωνιοκόρυφης ἀψίδος, ποὺ διευθύνουνται ἀντίθετα καὶ ἀλληλοϋποστηρίζονται.

Τὸ νὰ ἔχῃ μιὰ δοξασία ἐσωτερικὴ ἀντίφαση, δὲν ἀποτελεῖ ἀφορμὴ καταδίκης της. Εἶναι ὅμως ἀφορμὴ καταδίκης της ἢ πιὸ θετικά, εἶναι σημεῖο ποὺ ἡ δοξασία αὐτὴ καταδικάζεται, ὅταν ἡ ἀντίφαση αὐτὴ εἶναι ἀντιληπτή. Λοιπόν, μιὰ δοξασία εἶναι ἀποτελεσματική, ἱκανή, νὰ θεμελιώσῃ τρόπους πραγματικότητος, ὅταν ἡ ἐσωτερικὴ ἀντίφαση, ἐπάνω στὴν ὁποία χτίζεται, δὲν φαίνεται στὰ μάτια τῶν ἀνθρώπων. Μιὰ κάποια σχέση μεταξὺ τῆς εὐαισθησίας, ποὺ θέλει κάθε πρᾶγμα νὰ εἶναι ἀλήθεια, καὶ τοῦ κριτικοῦ πνεύματος, ποὺ πρέπει νὰ ἔχῃ ἀρκετὴ δύναμη γιὰ νὰ ἐπιτρέψῃ νὰ ἐκτιμήσῃ κανεὶς τὶς σχέσεις τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸ περιβάλλον, αὐτὸ δὰ ἀποτελεῖ τὴν συνθήκη, ποὺ χρειάζεται γιὰ νὰ εἶναι μπορετὴ μιὰ δοξασία. Ἂν ἡ εὐαισθησία ἐλαττώνεται ἢ ἂν τὸ κριτικὸ πνεῦμα αὐξάνει, τότε καταστρέφεται ἡ ἰσορροπία, ἕνα τόξο τῆς ἀψίδος γίνεται πιὸ κοντό, μιὰ πραγματικότης κουτσὴ καὶ ἕνα πέσιμο πιθανό. Τὸ παρὰ πολὺ γερὸ κριτικὸ πνεῦμα, ποὺ ἡ ἀντίληψη τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου, δὲν μπορεῖ νὰ ἀπορροφήσῃ κάθε προσπάθειά του, θὰ στρέψῃ ἐνάντια στὴν εὐαισθησία τῆς ἐποχῆς τὴν ὀξύτητα τῶν ἀναλύσεών του, θὰ κάνῃ φανερὴ τὴν ἀπόκρυφη ἀντίφαση, ποὺ εἶταν ἐλατήριο τῆς δοξασίας, καὶ φανερώνοντας τὸ ὡς τὴ στιγμὴ ἐκείνη κρυφὸ ἐλατήριο, θὰ τὸ σπάσῃ.

Ὁ κ. Γκιγνεμπέρ, σ' ἕνα νεώτατό του σύγγραμμα, περιέγραψε πῶς γεννιοῦνται τὰ δόγματα, πῶς ἀναπτύσσουνται καὶ πεθαίνουν γιὰ νὰ μεταμορφωθοῦν. Τὸ σύγγραμμα αὐτὸ μποροῦσε νὰ μελετηθῇ μὲ τὸ φακὸ τῶν σκέψεων ποὺ διατυπώσαμε παραπάνω καὶ ποὺ ἔχουν γιὰ σκοπὸ των νὰ διαφωτίσουν τὴ μέθοδο καὶ τὶς διευθύνσεις της. Στὴν τάξη ὅμως τῶν ἐρευνῶν, ποὺ ἀφιερώθηκε ὁ Γκιγνεμπέρ, παρουσιάζεται τώρα ἕνα ἄλλο θέμα πιὸ ἄμεσο: ἡ προσπάθεια δηλ. ποὺ ἔκανε ἕνα δόγμα ποὺ βρίσκεται στὸ δρόμο τοῦ σχηματισμοῦ του καὶ ποὺ δὲν μποροῦμε ἀκόμη νὰ βεβαιώσουμε ἂν θὰ ἐπιτύχῃ ἢ ὄχι νὰ σχηματισθῇ. Τὸ δόγμα αὐτό, γιὰ τὸ ὁποῖο γίνεται λόγος ἐδῶ, εἶναι τὸ ***κοινωνιολογικὸ δόγμα.*** Τῷ ὄντι, στὴν ἐποχή μας τὸ ἀληθινὸ εἴδωλο δὲν

εἶναι: ἡ ἐπιστήμη, ποὺ στὸ ἔδαφος της αἰτιολογεῖ τὶς ἀξιώσεις της καὶ τὶς ξεπερνᾷ κάποτε· πιὸ πολὺ εἶναι ἡ κοινωνιολογία.

Τὸν τύπο τοῦ προορισμοῦ καὶ τῆς ἐννοίας τῆς ζωῆς ποὺ παρέδιδαν στοὺς προσηλύτους των τὰ θρησκευτικὰ δόγματα, ἀφοῦ τὸν ξεδιάλυζαν ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ μυστικὰ σημάδια τῆς ἀποκάλυψης, ἡ κοινωνιολογικὴ ἐξέταση θέλει νὰ τὸν παραδώσῃ στοὺς ἰδικούς της προσηλύτους, ἀφοῦ τὸν βγάλῃ μὲ τρόπο διαλεκτικὸ ἀπὸ τὰ θεωρήματα τοῦ λόγου ἢ τῆς παγκοσμιότητος τῆς πείρας. Τὴ δεύτερη αὐτὴ καταγωγὴ ἐπικαλοῦνται τὰ πιὸ κριτικὰ πνεύματα, ποὺ δὲν κατώρθωσαν νὰ ἀποκρύψουν τὴν ἀδυναμία τοῦ λογικοῦ στὸ νὰ γεννᾷ αἴτια καὶ ἀποτελέσματα.

Τὸ κοινωνιολογικὸ δόγμα στὴν ἐποχή μας ἐκφράζεται μὲ διάφορους τρόπους, ποὺ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ τοὺς ἐξετάσουμε ὅλους ἐδῶ· τὸ τελευταῖο ὅμως βιβλίο τοῦ Νοβίκωφ περιέχει μιὰν ἐκδήλωση τῶν τρόπων αὐτῶν, ποὺ ἀξίζει νὰ σταματήσουμε μόνο σ' αὐτήν, γιατὶ μὲ τὸν γενικὸ τύπο ποὺ παρουσιάζει, ἐπιτρέπει νὰ ἀνακαλύψῃ κανεὶς τὶς διάφορες δοξασίες, ποὺ ὑποθέτει, καὶ νὰ ἐξετάσῃ τὴν στερεότητά των. ***Ἡ κριτικὴ τοῦ κοινωνικοῦ Δαρβινισμοῦ,*** μὲ τὴν ἰδιότητα τοῦ συγγραφέα της καὶ τὴν εἰλικρίνεια τῶν πεποιθήσεών του, ἔχει ἄλλως τε, ὑπὸ τὴν ἔποψη αὐτή, μία τυπικὴ ἀξία, καὶ παριστάνει μὲ ἕνα ἀνώτερο ἀνάγλυφο ἐκεῖνο, ποὺ ὀνομάζω ***ἡ σύγχρονη κοινωνιολογικὴ δοξασία*** δλδ., καθὼς τὸ ἐξηγήσαμε καὶ παραπάνω, μιὰ ποσότητα ἀπὸ καταστάσεις συνειδήσεως, ποὺ εἶναι ἀρκετὰ δυνατὲς στὴν ἐποχή μας γιὰ νὰ διαφύγουν τὴν ἀνάλυση, νὰ ἐκδηλωθοῦν σὲ μιὰ συνέχεια ἀπὸ τυφλὲς βεβαιώσεις.

Ὅτι ὑπάρχει μία τέτοια κατάσταση δοξασιῶν στὴν ἐποχή μας, γι' αὐτὸ δὲν ἐπιτρέπουν καμμία ἀμφιβολία συγγράμματα σὰν τοῦ Νοβίκωφ· οὔτε τὴν ἐπιτρέπουν κι' ὅλες ἐκεῖνες οἱ μικρὲς θρησκεῖες ποὺ ἐκδηλώνουνται καμμιὰ τριανταριὰ χρόνια κ' ἐδῶ στὶς φιλολογικὲς παραγωγές. Θρησκεία τοῦ Οἴκτου, Θρησκεία τῆς Ὡραιότητος, Θρησκεία τῆς Εἰρήνης, Θρησκεία τῆς Δικαιοσύνης, Θρησκεῖες, ποὺ οἱ ὁρμές των χαλνοῦν μὲ τὸν ὑπερευαγγελικὸ τόνο των καὶ αὐτὰ τὰ ὡραῖα ἔργα, καὶ δίνουν μὲ κοινοτοπίες καὶ παθητικὲς εἰκόνες τὴν ἔκφραση τῆς σύγχρονης εὐαισθησίας μὲ μορφὲς ἠθικές, πολιτικὲς καὶ κοινωνικές.

Τὸ νὰ εἶναι ἰδεολογικὴ ἡ κατάσταση αὐτὴ τῶν δοξασιῶν, σημαίνει ὅτι αὐτὴ τείνει νὰ αἰτιολογηθῇ ὀρθολογιστικὰ καὶ λογικά, καὶ ἡ αἰτιολογητικὴ αὐτὴ ἀνάγκη εἶναι χαραχτηριστικὴ γιὰ τὴν ἀντίληψη τῆς ἐποχῆς μας. Ἀποτελεῖ ἴσως τὸ πιὸ ἑτερογενὲς μῖγμα, ποὺ ἀπαντήσαμε ὡς τώρα, μὲ τὴ δύναμη τῶν κριτικῶν ἰδιοτήτων, ποὺ παίρνουν μέρος στὴ σύνθεσή του, καὶ ποὺ ὑποθέτουν ἐπίσης, γιὰ ἀντενέργεια, ἕνα ἔνστικτο πίστεως πιὸ σφοδρό, μιὰ ἐξουσία αὐταπάτης πιὸ ἔντονη, ἕνα μποβαρισμὸ πιὸ τέλειο, ποὺ καμμιὰ ἐποχὴ δὲ γνώρισε.

Θὰ ἐνόμιζε κανεὶς ὅτι τὸ κριτικὸ πνεῦμα, ὅταν ἀναπτύχθηκε σὲ βαθμὸ ποὺ νὰ εἰσχωρήσῃ σὲ ὅλη τὴ δικαιοδοσία τοῦ πνεύματος, ἔπρεπε νὰ ἀντιτάξῃ ἕνα ἀπόλυτο ἐμπόδιο στὶς ἀποκρυσταλλώσεις τῆς πίστεως, ὅπου ἡ ρευστὴ ἀνησυχία τῆς ἔρευνας ἀκινητεῖ ξαφνικά. Ὅπως κι' ἂν ἔχῃ, ἂν φαίνεται πὼς ἔτσι ἔπρεπε νὰ εἶναι, αὐτὸ συμβαίνει πρὸ πάντων σ' ἐκείνους πού, πείθοντας τὸν ἑαυτό τους πὼς ἡ ζωὴ εἶναι θεμελιωμένη ἐπάνω στὴν ἀλήθεια, βλέπουν στὴν ἀνάλυση καὶ στὴν κριτικὴ τὰ ὅπλα ποὺ εἶναι κατάλληλα νὰ τὴν κατακτήσουν καὶ νὰ διασκορπίσουν τὶς ψευτιές, ποὺ σκεπάζουν τὴ λάμψη της. Ἀλλὰ ἡ δοξασία αὐτή, ὅτι δηλ. ἡ ζωὴ στηρίζεται ἐπάνω στὴν ἀλήθεια, εἶναι παρμένη ἤδη ἀπὸ τὸ συνεργεῖο τῆς ἰδεολογικῆς δοξασίας. Εἶναι μία ὑπόθεση, ποὺ δὲν στηρίζεται σὲ κανένα γεγονὸς ἐπάνω καὶ ποὺ τὴ διαψεύδει ἡ σκέψη. Ἡ ἀνθρωπότης, ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ποὺ ἡ ἱστορία διατηρεῖ τὰ ἴχνη τῆς ψυχικῆς διαθέσεώς της, δὲν παύει νὰ θεωρῇ ψεύτικο ἐκεῖνο, ποὺ ἡ προηγούμενη γενεὰ θεωροῦσε ἀλήθεια.

Ἡ ἁπλοϊκότητά της δὲν ἐλαττώνεται διόλου· μόνο ἐξελίσσεται καὶ μεταθέτεται. Τὸ νὰ ἐθεωρήθηκαν οἱ δοξασίες τῆς προηγούμενης γενεᾶς ψεύτικες, αὐτὸ δὲν κάνει τοὺς ἀνθρώπους τῆς σύγχρονης γενεᾶς νὰ σκεφθοῦν πὼς καὶ ἡ δική τους δοξασία εἶναι κι' αὐτὴ ἀμφίβολη. Κάθε νέα ἐποχὴ φανερώνεται ὡπλισμένη μὲ μιὰ προκατάληψη ἀρκετὴ γιὰ νὰ θεωρήσῃ ἕνα πρᾶγμα ἀληθινό, μόνο καὶ μόνο γιατὶ δὲν ἀντιλαμβάνεται τοὺς λόγους, γιὰ τοὺς ὁποίους τὸ πρᾶγμα αὐτὸ μπορεῖ νὰ εἶναι ψέμα. Κάθε ἐποχή, στὴ σχέση της μὲ τὴν ἀλήθεια καὶ τὴν πλάνη, εἶναι ὅμοια μὲ τὴν ἐποχὴ ποὺ προηγήθηκε μὲ ἄλλες δοξασίες, τὴν ὁμοιάζει ἀκόμη καὶ στὸ βαθὺ αἴσθημα ποὺ ἔχει νὰ διαφέρῃ στὴ σχέση αὐτή, γιατὶ τὸ αἴσθημα αὐτὸ τῆς διαφορᾶς δὲν ὑποστήριζε μὲ ὀλιγώτερη ἀποτελεσματικότητα τὴν πίστη τῆς προηγούμενης ἐποχῆς.

Τὸ ἐναντίο, γιὰ ἐκεῖνον, ποὺ βλέπει στὸ νομιζόμενο ἀληθινὸ μῦθο τοὺς ὅρους καὶ αὐτὸ τὸ γεγονὸς τῆς ἠθικῆς ζωῆς, τὸ κριτικὸ πνεῦμα καὶ τὸ πνεῦμα τῆς ἀναλύσεως παρουσιάζουνται μόνο σὰ δυνάμεις ποὺ πιάνουνται μὲ ἄλλες δυνάμεις, μ' ἕνα τέτοιο τρόπο, ποὺ σύμφωνα μέ τοὺς κοινοὺς νόμους τοῦ ***ντετερμινισμοῦ,*** δὲν θριαμβεύουν παρὰ μόνο ἐναντίον τῶν δυνάμεων ποὺ εἶνε κατώτερες στὸ βαθμό, δηλ. ἐναντίον τῶν σκουληκοφαγωμένων μύθων, τῆς κουρασμένης ψευτιᾶς, ἐνῷ σπάνουν ἐπάνω στὶς καινούριες ψευτιὲς ἢ στὶς ἀνακαινισμένες ψευτιές, ποὺ φουσκώνει ὁ χυμὸς τῆς νεοτητάς των, ποὺ ἐννοεῖ ἡ ἐπικαιρότης. Ἡ κριτικὴ καὶ ἡ ἀνάλυση φαίνεται στὰ μάτια τους σὰν τὴ φυλλοξήρα, ποὺ τρώγει τὰ παλιά μας τὰ ἀμπέλια, εἶναι ὅμως ἀνίσχυρη νὰ πειράξῃ τὰ φυτὰ ποὺ εἰσάγονται ἀπὸ τὴν Ἀμερική. Θεωρῶντας τὸ ψέμα, τὸ νομιζόμενο ἀλήθεια,

σὰν ἕνα ὄρο τῆς ζωῆς, βλέπουν μὲ ὅλους διόλου ἀλλιώτικο μάτι τὴν μονομαχία ποὺ γίνεται μεταξὺ τῶν μύθων ποὺ ὑπάρχουν σύγκαιρα ἢ ἐκείνων ποὺ βρίσκουνται στὸ δρόμο τοῦ σχηματισμοῦ, καὶ τοῦ κριτικοῦ πνεύματος. Ξεύρουν πὼς τὸ κριτικὸ πνεῦμα δὲν πολεμᾷ οὔτε γιὰ τὸν ἑαυτό του, οὔτε γιὰ τὴν ἀλήθεια, ἀλλὰ εἶναι ἕνα δοκιμαστήριο προωρισμένο νὰ μὴν ἀφήσῃ νὰ μεγαλώσουν καὶ νὰ ξαπλωθοῦν παρὰ μόνο οἱ ψευτιὲς ποὺ εἶναι καλὰ σχηματισμένες καὶ ἀληθινὰ ζωτικές.

Ὑπὸ τὴν ἔποψη αὐτή, εἶναι ἐνδιαφέρο, πιὸ ἐνδιαφέρο μάλιστα γιὰ τὴν ἐποχή μας παρὰ γιὰ κάθε ἄλλη, ἐξ αἰτίας τῆς ἀνάπτυξης τοῦ πνεύματος τῆς ἀνάλυσης, νὰ παρατηρήσουμε τὸ ἀκριβὲς σημεῖο, ὅπου ἡ κριτικὴ μ' ὅλα ταῦτα κατεβάζει τὸν τόνο γιὰ νὰ ἀφήσῃ τὴν εὐαισθησία μόνη νὰ διαδώσῃ μεγαλόφωνα τὶς ἀναγκαῖες βεβαιώσεις, τὸ σημεῖο, ὅπου οἱ εὐαισθησίες μιᾶς ἐποχῆς συναπαντιοῦνται καὶ σενενώνουνται σὲ ἐπαρκεῖς δυνάμεις, σχηματίζουν τὸν κόμπο, ὅπου ἡ δοξασία πλέκει τὸ νῆμα τοῦ δόγματος. Οἱ διάφορες μορφὲς τῆς ἰδεολογικῆς δοξασίας εἶναι φανερώματα τῆς προσπάθειας μιᾶς κάποιας εὐαισθησίας νὰ ἐπιβληθῇ στὴ συνείδηση μιᾶς ἐποχῆς καὶ νὰ ὁρίσῃ γιὰ κάμποσο καιρὸ τοὺς κανόνες τοῦ ἀληθινοῦ στὸν κόσμο τῆς ἠθικότητος·

Νὰ παραδεχτοῦμε μ' ὅλα αὐτὰ πῶς ἡ ἰδεολογικὴ δοξασία ποὺ βρίσκεται στὸ δρόμο τοῦ σχηματισμοῦ της μέσα στὸ σύγχρονο περιβάλλον καὶ ποὺ ὁ Νοβίκωφ καθορίζει τοὺς σταθμούς της, εἶναι προωρισμένη μὲ τὶς προκαθωρισμένες μορφές της νὰ θριαμβεύσῃ καί, ἂν ὄχι βέβαια νὰ τροποποιήσῃ τὴν λογικὴν πραγματικότητα, σύμφωνα μὲ τὸ πνεῦμα τῶν βεβαιώσεών της, τοὐλάχιστο ν' ἀνοίξῃ γιὰ τοὺς ἀνθρώπους ἕνα καινούριο δρόμο; Εἶναι πολὺ ἀβέβαιο αὐτό. Γιὰ νὰ ποῦμε τὴν ἀλήθεια, καὶ μία μόνο φωνὴ ἂν ἀκουσθῇ, ἔστω καὶ ἡ ἰδική μου μόνο—καὶ ὑπάρχουν ἄλλες μὲ διάφορους τονισμούς,—γιὰ νὰ ἀναλύσῃ καὶ νὰ κάνῃ ζήτημα ἐκεῖνο ποὺ γιὰ μερικοὺς εἶναι ἀλήθειες ἀνέγγιχτες καὶ ἀνεπίδεχτες νὰ ἀναλυθοῦν, αὐτὸ καὶ μόνο μποροῦσε νὰ θεωρηθῇ, γιὰ τὶς δοξασίες αὐτές, ποὺ βρίσκουνται στὸ δρόμο τοῦ σχηματισμοῦ, ἕνα κακὸ σύμπτωμα. Ἀλλὰ ποιὰ εἶναι ἡ φορὰ τῶν ἀταίριαχτων αὐτῶν φωνῶν, ποιὰ εἶναι ἡ ἠχώ; Ξεπερνοῦν ἕνα περιωρισμένο κύκλο; Συναντοῦνε μέσα στὸ κοινωνικὸ περιβάλλον κύματα κατάλληλα νὰ μεταδώσουν τὸν ἦχο; Αὐτὸ ἴσια ἴσια θὰ τὸ ἀποφασίσῃ μόνο ἡ σύγκρουση τῶν ἀνταγωνιζομένων ἐπιδράσεων.

Γιὰ τὴν πολεμικὴ ἀξία τῆς ἀνάλυσης αὐτῆς δὲν ἔχω νὰ πῶ τίποτε, δὲν ἔχω κὰν νὰ φροντίσω, θὰ κάνῃ τὴν δουλιά της, αὐτή, ἀνάλογα μὲ τὴ σχετικὴ δύναμη τῆς ψευτιᾶς ποὺ τείνει νὰ ξεσκεπάσῃ. Ἡ ἀναπαράσταση, βέβαια, ποὺ διαβλέπω καὶ ποὺ πλέκεται ὑποκώφως σύμφωνα μὲ τὰ διδόμενα τῆς ἰδεολογικῆς δοξασίας, δὲν μὲ γοητεύει πολύ. Ἀπαριθμῶντας τὶς ἐσωτερικὲς ἀντιφάσεις της, ἐνεργῶ μὲ σκοπὸ νὰ κάνω ν' ἀποτύχῃ μία ψευτιὰ ποὺ χτυπᾷ ἄσχημα στὸ μάτι μου. Ἀλλὰ δὲν εἶμαι ὅλως διόλου ἐλεύθερος νὰ τοιχοκολλήσω αὔριο ἐπάνω στὴ θαυμάσια σκηνὴ τοῦ κόσμου τὸ κομμάτι ποὺ μοῦ διασκεδάζει πιὸ πολὺ τὰ μάτια. Ἔπειτα δὲν πρέπει νὰ δώσουμε πίστη στὸ ἀπρόοπτο, στὸ παράλογο, ποὺ μπορεῖ νὰ βγάλῃ ἀπὸ τὸ χυδαιότερο θέμα μοτίβα ποὺ συγκινοῦν.

Τὸ πιὸ χυδαῖο θέμα μπορεῖ νὰ κατακτήσῃ τὴν ψυχή μας, ὅταν κανένας θεῖος Σαίκσπηρ ἀνακατώσῃ μέσα τὸ χρυσάφι τῆς πνευματικῆς του παραγωγῆς. Ὅ,τι δήποτε κι' ἂν γίνῃ διὰ τὶς ἀποτελεσματικὲς συνέπειες, ἐπάνω στὶς ὁποῖες μπορεῖ νὰ ἰσχυρισθῇ κάπως κανεὶς ὅτι πρέπει νὰ ἐνεργήσῃ μὲ παρὰ πολλὴ δύναμη, ἡ ἀνάλυση αὐτὴ θὰ διατηρήσῃ, τὸ ἐλάχιστο, τὸ θεωρητικὸ ἐνδιαφέρον της, γιατὶ θὰ δείξῃ ἀπὸ πιὰ παράλογη πηγή, ὅπου ζυμώνουνται τὰ σπέρματα τῆς δοξασίας, τὰ δόγματα, ἐπιτύχουν ἢ δὲν ἐπιτύχουν νὰ πραγματοποιηθοῦν, δανείζουνται τὰ στοιχεῖα τοῦ σχηματισμοῦ των·

(Μετάφ. Δ. Παλάσα) ***Ζοὺλ δὲ Γκωλτιέ.***

Η ΑΪΣΕ Η ΧΑΝΟΥΜΙΣΑ

Ὁ μουεζίνης πρόβαλε στὸν ἄσπρο τὸν κουλᾶ.
Στοὺς ναργκιλέδες οἱ πιστοὶ τυλίζουν τὰ μαρκούτσια,
καὶ χώνουνται στὸ σκοτεινὸ τζαμὶ τοῦ μαχαλᾶ,
ἀφίνοντας στὴν πόρτα του ἀραδιαστὰ παπούτσια.

Κ' ἡ Ἀϊσὲ ἡ χανούμισσα ποὺ δὲν τὴ βλέπ' ἡ μέρα,
μὲ καρδιοχτύπι καρτερεῖ ξωπίσω ἀπ' τὸ καφάσι:
—Λὲς νὰ περάσῃ, μάνα μου, γιὰ λὲς νὰ μὴν περάσῃ;..
Κ' ἡ μάνα της δίχως μιλιὰ γυρνᾷ καὶ βλέπει πέρα...

Ὁ οὐρανὸς ροδίζεται τριγύρω στὰ τζαμιά.
Σὲ λίγο πέφτ' ἡ σκοτειδιὰ κ' ἡ σιγαλιὰ θὰ γίνῃ.
Κ' ἡ Ἀϊσὲ ἡ χανούμισσα ρωτάει ἀκόμη μιά:
—Λὲς νὰ περάσῃ, μάνα μου, ὁ γιὸς τοῦ μουεζίνη;..

—Παιδί μου, ἄλλοι σοῦ τάζουνε σουλτανικὸ σοφᾶ...
Στῆς κόρης τὰ ματόκλαδα στρογγύλεψε τὸ δάκρυ.
—Αὐτόνα, μάν' ἀγάπησα!... Μάνα γιατὶ κρυφὰ
τὰ μάτια σου τὰ σκούπισες στοῦ φερετζὲ τὴν ἄκρη;..

Μὲς στὸ θαμπὸ τ' ἀπόσπερο, τριγύρω στὰ τζαμιά,
ἐκεῖ ποὺ πέφτ' ἡ σκοτειδιὰ κ' ἡ σιγαλιὰ θὰ γίνῃ,
σὰν κλάψα, σὰν παράπονο, ἀκούστηκε ἄλλη μιὰ
ν' ἀντιβοᾷ ἡ παράξενη κραυγὴ τοῦ μουεζίνη....

Ἀλλοίμονο! Θὰ λούζουνταν μὲ τ' ἀσημένιο τάσι,
προχθές, δὲν εἶδε ἡ Ἀϊσὲ τὸ γέρο τὸ Μαχμούτη,
τὸ μουεζίνη, νὰ περνᾷ ξωπίσω ἀπ' τὸ καφάσι,
ἀκολουθῶντας βιαστικὰ τοῦ γιοῦ του τὸ ταμπούτι..

Ὅμηρος Μπεκές.

ΔΙΓΕΝΗΣ ΑΚΡΙΤΑΣ

Μετ' εὐχαριστήσεως καταχωρίζομεν τὴν κατωτέρω ἀνέκδοτον, καθόσον γνωρίζομεν, παραλλαγὴν τοῦ νεωτέρου μας ἐθνικοῦ ἔπους, τοῦ Διγενῆ Ἀκρίτα, εἰς ποντικὴν διάλεκτον. Ἐρευνήσαντες εἰς ὅλας τὰς μέχρι τοῦδε συλλογὰς ποντικῶν δημοτικῶν ἀσμάτων, πουθενὰ δὲν τὴν συναντήσαμεν. Πιστεύομεν ὅτι μετ' εὐχαριστήσεως θὰ ἀναγνωσθῇ ὄχι μόνον ἀπὸ τοὺς ἐνασχολουμένους εἰς τὰ τοιαῦτα, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ πάντων τῶν ὁπωσδήποτε ἀνθρώπων τῶν γραμμάτων, καθ' ὅσον ἐν ὑποσημειώσει δίδεται καὶ ἡ ἀναγκαία ἐξήγησις τῶν ἀγνώστων εἰς ἡμᾶς λέξεων. Τὸ κείμενον μᾶς ἐδόθη ὑπὸ τοῦ φιλοπόνου νέου κ. Ν. Σιδεροπούλου.

Η ΑΠΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΚΑΛΗΣ

Ἀκρίτας κι' ὄνταν ἔρπαξεν τὴν θαυμαστὲν τὴν κόρην
Περὲν ἀτὲν 1) κ' ἐκόνεψεν πρασένεν λειβαδόπον
Ἐβγάλ' κι' ἄς τὸ δισάκκιν ἀτ ὀρνέν 2) καὶ παξιμάτιν.
— «Ἔ! κόρ, φᾷ, κόρ, πία, κόρ' κι' ὡρία με ἄς κοι-
(μοῦμαι» 3)
Στὰ γόνατά τς ἐπέκουμψεν κ' ἕναν ὕπνον ἐπαίρεν.
Ἡ κόρ' τερεῖ τὸ πέραν κὰ 4). Φουσᾶτον κατηβαίνει.
Ἐντρέπεται νὰ λέγῃ ἀτόν, φουσᾶτον κατηβαίνει.
Τὰ δάκρι' ἀτς ἐκατήβαιναν σ' Ἀκρίτα τὴν καρδίαν 5)
Κ' ἐγνέφσανε 6) τὸν Ἄκριταν κι' ἄς τὸ γλυκὺν τὸν
(ὕπνον.
— Ντὸ ἔπαθες ναὶ κάλη μου 7), καὶ κλαῖς κι' ἀνα-
(στενάεις
— Κατὶ τερεῖς ναὶ Ἀκρίτα μου, φουσᾶτον κατηβαίνει.
— Ἐσὺ γιὰ τέρ' ναὶ κάλη μου, κανέναν ἐγνωρίζεις.
— Ἐκεῖνος ἐμπροκαβαλάρς ἄρ' ἓν 8) τ' ἐμὸν ὁ κύρην.
« Κ' ἐκεῖνε ἡ πρασινόφορος ἄρ' ἓν τ' ἐμὸν ἡ μάνα.
« Κ' ἐκεῖν' οἱ κοκκινόφοροι ἄρ' 9) εἶν' τ' ἐμὰ τ' ἀδέλφια
« Κ' ἐκεῖν' ἀπὸ πίσ' ποὺ ἔρχουνταν, οἱ σιμογειτονάδες.

(Ὁ Ἀκρίτας προχωρεῖ ἐναντίον των).

— Ὀπίσ' ὀπίσ' ναὶ πέθερε, μὴ τρῶς γαμπροῦ ραβδέαν.
« Ἕναν ραβδέαν ἂν δίγω σε, ἐνιὰ πλευρὰ τσακόνω 10)
« Ἄλλ' ἕναν κι' ἄλλο ἂν δίγω σε, ἐσέν' ἐξετελένω 11).
« Καὶ σεῖν 12) ἀδέλφια καὶ γειτόν' ἀμέτεν σ' ἔνοικα σουν
« Ἐγὼ τὴν κόρ' κι δίγατεν 13).
Παῖρεν τὴν κόρην κ' ἔφυγεν ἐνιὰ ἥμερας καὶ νύχτας.
Ἐπῆεν καὶ ἐκόνεψεν ἀφκὰ 14) σὴν ποταμέαν.

* * *

Ἀκρίτας κι' ὄνταν ἔλαυνεν σὴν μάκρη χωραφέαν.
Ἐπέγνεν κ' ἔρτον 15) κ' ἔλαυνεν τὴν μέραν πέντ'
[αὐλάκια.
Ἐπέγνεν κι' ἔρτον κι' ἔσπερνεν ἐνέα κότια 16) σπόρα.
Πουλὶν ἔρθεν κι' ἐκόνεψεν σοῦ 17) ζυγονὶ 18) τὴν
[ἄκραν.
Σκοῦται καὶ καλοκάθεται σοῦ ζυγονὶ τὴν μέσεν.
— Ὀπίσ' πουλίν, καλὸν πουλίν, μὴ τρῶς τὴν βου-
[κεντρέαν.
Καὶ τὸ πουλὶν κελαΐδεσεν σὰν ἀρθωπὶ λαλίαν.
— Ἀκρίτα μ' καὶ ντὸ κάθεσαι καὶ στέκεις κι' ἀναμένεις
«Τὸ ἔνοικο 19) σ' ἐχάλασαν καὶ τὴν καλὴ σ' ἐπαίραν,
«Κι' ὅλον καλλίον τ' ἄλογον σύρνε καὶ καβαλκεύνε
«Καὶ τἄλλα τὰ καθώτερα στέκνε καὶ χλημιτίζνε».
Κάρφωσεν τὸ βουκέντριν ἀτ καὶ ἔστεσεν 20) τὰ βούδια.
Τὰ ὄρη ἐφοβέριζεν, τὰ ὄρη, τὰ ρασία 21).
Τοὺς κλέφτες ἐφοβέριζεν νὰ μὴ κλέφνε τὴ γύνια 22).
Τὰ πούλια ἐφοβέριζεν νὰ μὴ τρώγνε τὰ σπόρα.
Τοὺς λύκους ἐφοβέριζεν νὰ μὴ τρώγνε τὰ βούδια.
Ἀφήν' καὶ πάει Ἀκρίτας ιμ' 23) ὁ κριάριον 24) Ἀ-
[κρίτας.
Εὑρῆκ' τὸ σπίτιν ἀνοιχτόν, τὰ παραθύρια. ἀκλείδια.
— Τὸν Θόν 25) ἐσουν ναὶ μαῦροι μου τοὺς κλέφτες
[ποιὸς ἐφτάνει.
Καγέν, κανὲν κι' ἐλάλεσεν, κανὲν κι' ἀπελογέθεν. 26)
Καὶ τὸ γιαγοῦζιν 27) τ' ἄλογον λαλεῖ κι' ἀπολογάται.
—Κι' ἀσ' τὰ κρυφοταγίσματα ἐγὼ τσοὶ κλέφτς ἐφτάνω
Ἀπάνεθ' ἐκαβάλκεψεν Ἀκρίτας κ' ἐσ(χ) 28) καὶ πάγει;

(Ἀκολουθεῖ).

1) Ἐπῆρεν αὐτήν. 2) Ὄρνιθα. 3) Φόλαγέ με νὰ κοιμηθῶ. 4) Βλέπει τὸν ἀντικρυνὸ κατήφορο. 5) Στῆθος. 6) Ἐξύπνησαν. 7) Γυναῖκά μου. 8) Εἶναι. 9) Λοιπόν. 10) Σπάνω. 11) Ἀποτελειώνω. 12) Σεῖς, 13) Δὲν δίδω αὐτήν. 14) Κάτω. 15) Ἔρχουνταν.

16) Μέτρο γιὰ νὰ μετρήσῃ κανεὶς τὸ σιτάρι, τὸ καλαμποῦκι κ.τ.λ. 17) Στοῦ. 18) Ζυγός. 19) Σπίτι. 20) Ἐσταμάτησε· 21) κορφοβούνια. 22) Ὑγνίον. 23 Μου. 24 Λεβέντης, ἥρως, ἀνδρεῖος. 25) Θεόν. 26) Κανὲν δὲν ἐλάλησεν, κανὲν δὲν ἀπελογήθη. 27) Ψαρί. 28) Ξεκίνησε καὶ πάγει.

ΑΣΩΤΟ ΠΑΙΔΙ

(Ἀνέκδοτον)

Ἔφυγαν. Ἡ νύφη της φίλησε τὸ χέρι τῆς γριᾶς ὅπως ἔκαμνε πάντοτε ὅταν ὁ σύζυγος ἦτο ἐκεῖ παρὼν καὶ ἔκρυψε τὴν βαρύτιμη μετάξινη στολή της μέσα στὶς δίπλες τοῦ ἐπανωφοριοῦ της.

Ἔφυγαν γιὰ τὸ χορό.

Ἡ γριὰ ἔμεινε ὁλομόναχη καὶ στήριξε τὸ κεφάλι της στὸ γιαλὶ τοῦ παραθυριοῦ γιὰ νὰ ἰδῇ τὴ νύφη της νὰ μπαίνῃ στὸ φορεῖο καὶ τὸν Μάρκο νὰ μπαίνῃ στὸ ἁμάξι, μὰ τὸ γιαλὶ εἶταν θαμπό.—καὶ τὸ φῶς τοῦ φαναριοῦ ἐφώτιζε μόνο τὸ δρόμο τὸν κάτασπρον, ποὺ τὸν ἀσπρίζουν ἀκόμη περισσότερο τὰ νέα χιόνια, ποὺ πέφτουν σὰν ἀμυγδαλιᾶς ὁλόασπρα λουλούδια.

Ἐκεῖ ποὺ στήλωσε ἡ γριὰ τὸ κεφάλι της, ἔλυωσε τὸ κρύσταλλο τοῦ γιαλιοῦ καὶ ἡ γριὰ μὲ τὰ θαμπὰ μάτια της βλέπει μέσα ἀπ' τὸ θαμπὸ γιαλὶ σὰν νὰ μὴν πιστεύῃ ἀκόμη καλὰ-καλὰ ποὺ χάθηκε στὸ γύρισμα τοῦ δρόμου τὸ ἁμάξι καὶ τὸ φορεῖο.

Τί ἀπελπισία ζωγραφίζεται στῆς γριᾶς τὸ πρόσωπον τὸ ζαρωμένο.

Τί συλλογίζεται ἀφοῦ τὴν περιτριγυρίζουν τόσα εὐτυχισμένα πρόσωπα.

Συλλογίζεται τὸ ἄσωτο παιδί της.

Ἐνῷ πήγαινε μὲ τὴ νύφη στὸν περίπατον, τὸν εἶδε μεθυσμένο σ' ἕνα καπηλειὸ καὶ κατάλαβε πῶς γύριοε στὴν πατρίδα του.

Ἀ! ἡ γριὰ ξέχασε πὼς τὸ ἄσωτο παιδὶ εἶταν ξετοπισμένο μέσα σ' ἐκεῖνο τὸ καπηλειὸ καὶ ἡ καρδιά της μαύρισε ἀκόμη πιὸ πολὺ καὶ μέσα στὸ σύννεφο τῆς πίκρας, ποὺ τὴ σκέπασε, θάρρεψε πὼς ἡ ἰδια εἶταν ξετοπισμένη μέσα στὸ μαῦρο μετάξινο φόρεμα σιμὰ στὴ νύφη τὴν ἀριστοκράτισαν!

Γέμισαν τὰ μάτια της δάκρια καὶ παραπατοῦσε τόσο, ποὺ πάτησε καὶ τὸ ἀριστοκρατικὸ πόδι τῆς νύφης της κ' ἐκείνη τὴν ἔρριψε μιὰ ἀριστοκρατικὴ ἄγρια ματιά.

Ἔφαγε τὸ ἄσωτο παιδὶ ὅλην τὴν περιουσίαν τοῦ πατέρα του καὶ ὅλα τὰ κοσμήματά της ἡ γριὰ τὰ πούλησε καὶ τοῦ ἔδωκε τὰ χρήματα καὶ ὅλα γένηκαν καπνὸς καὶ τὸν ἐμαύρισεν ἀκόμα πιὸ πολύ.

Σήμερα πῆρε ἕνα γράμμα ἀπὸ τὸ ἄσωτο παιδί της.

Τῆς μιλοῦσε γιὰ μετάνοια· ἄχ! ἴσως νὰ μετενόησε· ποτὲ ἄλλη φορὰ δὲν τῆς μίλησε μὲ τέτοια συντριβή, μὲ τέτοια τύψη,

Ἄχ! ἡ γριὰ δὲν ἤξερε πὼς κάθε γράμμα τοῦ ἀσώτου παιδιοῦ τὸ ἔγραφε καὶ ἕνας καινούριος γραμματικὸς καὶ ὁ τευλευταῖος εἶχε τέτοιο ὕφος λυρικό. Ἄχ! δὲν τὸ ἤξερε καὶ τὸ διαβάζει τὸ γράμμα ἐκεῖνο καὶ τὸ ξαναδιαβάζει καὶ σὲ λίγο σβύσθηκε ἀπ' τὰ δάκρια.

Καὶ τώρα γι' αὐτὸ ἔβλεπε μὲ τόση ἀγωνία ἀπ' τὸ παράθυρο, γιὰ νὰ ἰδῇ ἂν χάθηκε τὸ φορεῖο καὶ τὸ ἁμάξι καὶ ξαναδιαβάσῃ τὸ γράμμα τοῦ ἀσώτου παιδιοῦ.

Στὸ ὑστερόγραφο τῆς γράφει πῶς δὲν ἔχει πεντάρα καὶ ἡ μετάνοια, δηλ. ἡ νέα ζωὴ ποὺ θὰ ζήσῃ ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ παράδες.

Δὲν ἔχει ἡ γριὰ δεκάρα.

Μὰ στὰ θαμπὰ μάτια της λάμπουν κάτι χρυσᾶ νομίσματα, ποὺ τὰ εἶδε στὸ θυλάκιο τοῦ φορέματος τοῦ γυιοῦ της, ποὺ εἶναι ριχμένο ἐπάνω στὴν κλίνη.

Μὲ τὸ χέρι της παραμερίζει τὰ μαλλιά της ἀπ' τὸ μέτωπο της, σὰν νὰ παραμερίζῃ τὸν κρύο στοχασμὸ ποὺ τῆς ἐκαρφώθηκε.

Νὰ κλέψῃ!! ἐκείνη νὰ κλέψῃ! νὰ πάρῃ τέτοιο κρῖμα στὸ λαιμό της. Ἐκείνη ποὺ ἔζησε τόσα χρόνια θεοφοβούμενη. Μὰ ἂν ἡ σωτηρία τοῦ παιδιοῦ της στὴν κλεψιὰ αὐτὴ εἶνε ἀκουμπισμένη.

Ἀ! ὄχι. Χωρὶς καθόλου νὰ συλλογισθῇ θυσίασε ὅλα της τὰ κοσμήματα καὶ τὰς μικρὰς οἰκονομίας της καὶ τὰ θυσίασε χωρὶς ἐλπίδα νὰ τὸν σώσῃ.

Μὰ τώρα γιατί διστάζει ἀφοῦ ἡ σωτηρία του εἶνα' στὰ χέρια της. Γιατί δὲν τρέχει νὰ ἀδειάσῃ τὸ θυλάκιο τοῦ γυιοῦ καὶ νὰ δώσῃ τὰ χρήματα στὸ δυστυχισμένο παιδί της;

Ἐκεῖνα τὰ χρήματα μόλις φθάνουν γιὰ μιὰ ἰδιοτροπία τῆς νύφης καὶ δυστάζει αὐτή, ἡ μάνα.

Σὲ μιὰ τρελλὴ στιγμὴ ἀφοσιώσεως ἡ μάνα ἔτρεξε στὸ δωμάτιον τοῦ γυιοῦ της καὶ τὸ χέρι της τὸ παγωμένο πάγωνε ἀκόμη πιὸ πολὺ καὶ ἔτρεμε καὶ ἔτρεμε ἐνῷ ἄγγιζε τὸ χρῆμα τὸ ξένο.

Τὸ φῶς ποὺ τὴν ἐφώτιζε γιὰ τὴν κακὴ πράξη εἶταν ἡ καρδήλα ποῦ φώτιζε τὴν Παναγία.

Ἡ γριὰ ρίγησε. Αὐτὸ τὸ φῶς φώτιζε δράματα ἀληθινά. Τὸ γυιό της πῶς τὸν περιφρονοῦσε ἡ νύφη της. Πόσες φορὲς τὸν εἶδε ἀπελπισμένο τὸ γυιό της, μὰ πάλι νὰ γυρίζῃ ἥμερο σὰν σκυλλὶ δαρμένο καὶ νὰ κυλιέται στὰ πόδια τῆς ἀριστοκράτισας γυναίκας του.

Πῆρε τὰ χρήματα σὰν τρελλή, σὰν μεθυσμένη καὶ γύρισε τὰ μάτια της μακριὰ ἀπ' τὸ φῶς τῆς καρδήλας σὰν κολασμένη καὶ ἔφυγε νὰ τρέξῃ νὰ πετάξῃ ἐκεῖ ποὺ τῆς σημείωνε τὸ γράμμα τοῦ ἀσώτου παιδιοῦ.

* * *

Ἔπεσε στὴν κλίνην της μὲ τὰ ροῦχα, χωρὶς νὰ πῇ τὴν προσευχή της.

Νὰ πῇ προσευχή; ἐκείνη ποῦ ἔκλεψε τὸ γυιό της, ποὺ τὴν τρέφει καὶ τὴν ντύνει; Νὰ πῇ πρεσευχή . . . . ἄ ὄχι, ξέρει τί θυσίασε χωρὶς κανένα κέρδος, ἄχ τὴ συνείδησή της τὴν ἀκύμαντη.

Ἕνας ὕπνος ταραγμένος, ἕνας ὕπνος ἀνήσυχος ποὺ πλήθαινε τ' ἄγρια φαντάσματα, ποὺ τὴν τριγύριζαι, κλειοῦσε βαρὺς σὰν μολύβι στὰ γεροντικὰ μάτια τῆς κολασμένης.

Τὸ σπίτι ἄνω κάτω. Ὁ Μάρκος ἔρχεται νὰ ρίψῃ μιὰ ματιὰ στὴν ἄρρωστη μανούκα του καὶ τὸν προφθάνει ἡ γυναῖκά του ἡ ἀριστοκράτισσα μ' ἕνα ἀλλόκοτο χαμόγελο στὰ λεπτὰ ἀχρωμάτιστα χείλη της.

Στὸ χέρι της κρατεῖ σὰν σημαία πένθιμη τὸ μαῦρο φακιόλι τῆς γριᾶς.

Μιὰ ἀλλοιώτικη χαρὰ φωτίζει τὸ πρόσωπο τὸ χλωμὸ τῆς ἀριστοκράτισας, ἐνῷ ἡ φωνή της ἡ συριχτὴ ρίπτει αὐτὰς τὰς λέξεις, ποὺ σφύριζαν σὰν σφαῖρα στοῦ Μάρκου ταδιά.

— Αὐτὸ τὸ φακιόλι τῆς μητέρας σου τὸ ηὗρα στὸ πλάγι τοῦ φορέματός σου. Αἰ! Μάρκο, κατάλαβες τώρα ποιὸς εἶναι ὁ κλέπτης; Δὲν ἤθελα νὰ σοῦ πῶ τίποτε, μὰ εἶναι καιρὸς πολὺς ποὺ χάνω ἀδιακόπως πολύτιμα πράγματα καὶ φαίνεται ὅτι τὸ ἴδιο χέρι τὰ σαρώνει.

Ἡ γριὰ ἄνοιξε τὰ μάτια της, ποὺ θαρρεῖς δὲν μποροῦσε καμιὰ δύναμη νὰ τῆ; τ' ἀνοίξῃ κ' ἔρριψε μιὰ τόσο παρακλητικὴ ματιὰ στὸ Μάρκο, ὥστε ὁ Μάρκος ἀγριοκοίταξε τὴν γυναῖκα του, πῆρε ἀπ' τὰ χέρια της τὸ φακιόλι καὶ εἶπε·

—Σώπα, ἡ μητέρα μου εἶναι ἁγία.

—Καὶ τὸ φακιόλι;

Ὁ Μάρκος φωτίσθηκε, κατάλαβε σὰν νὰ παρηκολούθησε μὲ δικό του μάτι τὸ μυστικὸ τῆς κλεψιᾶς καὶ εἶπε.

—Ἔχει θαρρῶ τὸ δικαίωμα ἡ μητέρα μου νὰ δώσῃ ἐλεημοσύνη ὅταν εἶναι ἀνάγκη νὰ δοθῇ.

Παραδέχομαι ὅτι ἐκείνη πῆρε τὰ χρήματα, μὰ θὰ ὑπηρέτησε σκοπὸ ἱερὸ καὶ ἔχουμε τόση ἀνάγκη ἀπὸ λίγη θεϊκὴ εὐλογία ἐδῶ μέσα.

Ἡ ἀριστοκράτισσα σώπασε καὶ ἡ γριὰ ἔκλεισε τώρα τὰ μάτια της γιὰ πάντα, εὐχαριστημένη, ποὺ ἄλλος δὲν κατηγορήθηκε γιὰ τὴν πράξη της καὶ χαρούμενη ποὺ ὁ γυιός της δὲν τὴν παρεξήγησε.

Καὶ τόση εἶταν ἡ χαρά της ποὺ σβύσθηκε ἡ εἰκὼν ἡ ἄσχημη τοῦ ἀσώτου παιδιοῦ της καὶ τῆς πράξεως ποὺ ἐβάρυνε τὰ γηρατεῖα της τόσο πολύ, ποὺ θαρρεῖς ἡ γῆ δὲν μποροῦσε νὰ τὰ βαστάξῃ καὶ ἄνοιξε ὁ τάφος καὶ σὰν νὰ ἐρράγισε ἡ γῆ.

Αὔγουστος 1898.

† Ἀλεξ. Παππαδοπούλου.

Ο ΖΥΓΟΣ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου).

ΙΕ'.

Ὅταν ἐτελείωσε τὸ ξούρισμά του σηκώθηκεν εὔθυμος, σὰ νὰ ξυπνοῦσεν ἀπὸ κανένα ὄνειρο κακό, ποὺ τὸ ξύπνημα ψευτίζει μὲ τοῦ ἥλιου τὴ λάμψη τὸ πρωΐ. Μὰ ἡ καμπάνα ξαναβόϊξε, ζεματώντας τὴν ψυχή του μὲ τὸ δακριοποτισμένο της θρηνολόγημα.

Δὲν πρόφθασε νὰ χαλινώσει τὸ λογικό του. Μιὰ ψαλμουδιὰ βιαστικὴ ἔφραξε μονομιᾶς τὸ δρόμο καὶ τρεχᾶτο, χιονισμένο πέρασ' ἔν' ἀραιὸ πλῆθος, ἀκολουθώντας τὸ χιονόλευκο φέρετρο.

Οἱ λίγοι ἄνθρωποι, ποὺ ἤτανε μέσ' τὸ κουρεῖο σταυροκοπώντας τὰ στήθια τους βγῆκαν ἔξω ν' ἀκολουθήσουνε τὴν κηδεία.

Ἔκαμ' ἕνα βῆμα νὰ ξεκινήσει, σὰ νὰ τὸν ἔσερνε τὸ ρέμμα νὰ πάει καταπόδι, ὅταν ἡ σφυριγματιὰ τοῦ βαποριοῦ, τὸν ἐξάρπασεν ἀπὸ τὴν πάχνη, ποὺ πήγαινε νὰ θολώσει τὰ λογικά του κ' ἔν' ἀκράτητο καρδιοχτύπι πλημμύρησε τὰ στήθια του, διώχτοντας τὶς μαῦρες σκέψεις, ποὺ ὕπουλα δοκίμαζαν νά τονε παγιδεύουν.

Γύρισε αὐτόματα στὸ παράθυρο καὶ εἶδε τὸ βαπόρι ἀνάμεσ' ἀπὸ τὸ χιονόμικτο σύννεφο τοῦ καπνοῦ, ποὺ τὸ τριγύριζε·

Σώθηκε.

Σὲ λίγο, χωμένος πάλι στὴν ἴδια κώχη τοῦ σαλονιοῦ, ξαπολοῦσε τὶς φτερωτὲς λαχτάρες τῆς ἀνυπότακτης καρδιᾶς του, ν' ἀνοίξουνε δρόμο τοῦ βαποριοῦ, συντομεύοντας τὴν ἀπόσταση, πού τονε χώριζεν ἀπὸ τὴ Λήδα του.

Τὴν ἔβλεπε νὰ στράφτει ἀπὸ τὴ χαρά της, μέσ' τὴν ἀσπροντυμένη ὀμορφιὰ τῆς εὐτυχισμένης νιόνυμφης.

Νά· ἡ ὥρα τρεῖς: Οἱ καλεσμένοι πήγανε. Ὅλα ἕτοιμα. Οἱ παπάδες ἕτοιμοι νὰ φορέσουνε τὰ χρυσᾶ τους γιὰ ν' ἀρχίσει τὸ μυστήριο.

Τὸ βαπόρι σίμωσε στὴν Πρώτη.

Ἄχ! Νὰ μποροῦσε νὰ πετάξει . . . .

Ὑπομονή.

ΙΣΤ'.

Μὲ τὴ σκέψη καρφωμένη στοῦ ποθητοῦ του σκοποῦ τὸ τέρμα ταξίδευε ἀνάγγιχτος ἀπὸ κάθε λογισμό, ὅταν ἡ ὑπομονή του ξετινάχθηκε μουδιασμένη ἀπ' τὴν ἀκινησία τῆς καρτερίας.

Ἡ ὥρα τέσσερις καὶ μισή!

Φρένες τοῦ ἤρτανε τότες καὶ μῖσος ἄγριο αἰσθάνθηκε γιὰ τὴν καταραμένη κακοκεφαλιά του.

Σηκώθηκεν ὁλόρτος, βράζοντας στὸ θυμὸ καὶ βλαστημώντας τὸ τροσάθλιο ἐγώ του.

Δὲν ψοφοῦσε καλύτερα!

Μὲ οὐριασμένο τὸ λογικὸ ἀπὸ τὴν ἀγανάκτηση, ὥρμησεν ἔξω, μ' ἀπόφαση νὰ πέσει νὰ πνιγεῖ· καὶ νὰ γλυτώσει μιὰ γιὰ πάντα τοὺς δικούς του ἀπ' τὶς πίκρες πού τους φαρμάκων' ἡ ἀναποδιὰ τῆς κακομοιριᾶς του.

Μὰ ὅταν ἔφθασε στὴν κουπαστή, εἶδε μπροστά του τὴν Πόλη νὰ τὸν ἀγκαλιάζει μὲ τὸ φανταστικό της πανόραμα, πνιγμένη μέσ' τὰ δάκρια τοῦ σκυθρωποῦ της πέπλου, ποὺ αἰῶνες τόρα προσπαθοῦνε νὰ ξεπλύνουν τὰ πικραμένα χώματα τῆς ὀμορφότερης πόλης τοῦ κόσμου ἀπὸ τὴ στυγερὴ μαυρίλα τῶν ματωμένων ὀργίων τοῦ μεσαίωνα.

Τὸ βαπόρι πλησίαζε στὴ γέφυρα.

Σὰν τρελλὸς ἔτρεξε μὲ τὰ πόδια στὸ Τοῦννελ, θαρρώντας πως θὰ πήγαινε πιὸ γλίγωρα παρὰ τ' ἁμάξι.

Ἡ σχετικὴ γλιγωράδα τοῦ τραίνου καταπράϋνε τὴν ἀδημονία του.

Ἔφθασε σπίτι του στὶς πέντε.

Μὲ ξωφρενικιὰ τρεμούλα ἀνέβηκε τὶς σκάλες καὶ πανιασμένος, ἀκίνητος, ἐστάθηκε στὴν πόρτα τοῦ δωματίου, ποὺ ἡ μητέρα του ὁλόδακρη ἔτρεξε νὰ τὸν ἀγκαλιάσει, σὰ νά τον ἐθρηνοῦσε νεκρό.

Στὴν κώχη κάπνιζε σκυφτὸς ὁ πατέρας του.

—Πάμε, εἶπε μὲ νευρικὴ βία. Τὰ ροῦχά μου γλίγωρα!

Μὰ κείνη τόνε σφιχταγκάλιασε πιὸ δυνατὰ καί τον ἔσυρε μέσα.

Ἔννοιωσε τότες πως κάτι σοβαρὸ θὰ συνέβηκε.

—Τί ἔπαθ' ἡ Λήδα; φώναξε μ' ἄγρια φωνή· καὶ μὴν πέρνοντας ἀπάντηση, ἔπεσε χάμου ξύλο κομμάτι·

ΙΖ'.

Δεκαπέντε μέρες ἀγωνίσθηκαν οἱ γιατροὶ γιὰ νά τονε γλυτώσουν ἀπὸ τὴν καφτερὴ πνοὴ τοῦ Χάρου, ποὺ λυσσιασμένος ἔλυωνε τὸ κορμί του στὴν φλόγα τοῦ πυρετοῦ.

Ὅταν ξύπνησε τὴν πρώτη μέρα τῆς ἀνάρρωσής του, μὲ τὴν ἀφέλεια τὴν παιδική, ποὺ ἡ χαύνωση τοῦ κορμιοῦ δίνει στὸ πνεῦμα ὕστερ' ἀπὸ κάθε μεγάλη ἀρρώστια, ρώτηξε γιὰ τὴ Λήδα.

—Σὲ προσμένει, τοῦ εἶπεν ἡ μάννα του. Γίνου πρῶτα καλά.

Δὲν ἔλεγε ψέμματα. Τόνε πρόσμεν' ἀκόμα, ντυμένη στὰ νυφικά της, ποὺ στάθηκεν ἀδύνατο νά της βγάλουν.

Πῶς μπορεῖ νὰ ξεντυθεῖ νύφη ἀστεφάνωτη;

Δεκαπέντε μερόνυχτα σιμὰ στὸ παράθυρο κοίταζε τὸ δρόμο νά τονε δεῖ ποὺ θἄρχουνταν ἀπὸ στιγμὴ σὲ στιγμή.

—Νά· ὅπου εἶναι θἄρτει.

Μὰ δὲν ἔρχουνταν· καὶ πρόσμενε ἀκούραστα, μὲ τὴν ἀκράδαντη πεποίθηση, ποὺ θά τον ἔβλεπε νὰ ξεπροβάλει ἀπὸ τὴ γωνιὰ τοῦ δρόμου ὁ ἀγαπημένος της.

Ἐκεῖ τὴν ἔπιανε καὶ τὴν ἄφιν' ὁ ὕπνος ἀπὸ τὴ στιγμὴ ποὺ εἴχανε φύγει οἱ παπάδες κι' ἄρχιζε ν' ἀραιόνεται τὸ πλῆθος τῶν καλεσμένων, ὥς που ἄδειασε πιὰ τὸ σπίτι καὶ τὸ πλάκωσε τὸ σκοτάδι, γιατὶ κανεὶς ἐκεῖ μέσα δὲν τόλμησε ν' ἀνάψει φῶς ἐκεῖνο τὸ βράδυ.

Τόνε πρόσμενε μὲ πεποίθηση μακάρια, διορθόνοντας ὁλόενα τὰ στολίδια της, τὸ χτένισμά της, βιαστικὰ βιαστικά, γιὰ νὰ μὴν ἔρτει καί τηνε βρεῖ ἀνέτοιμη ὁ γαμπρός.

—Νά· ὅπου εἶναι κ' ἔρχεται . . . .

ΙΗ'.

Ὅταν σηκώθηκε ἀπὸ τὸ κρεββάτι καὶ ζήτησε νὰ πάει στῆς Λήδας, ἀναγκάσθηκαν νὰ τοῦ ποῦνε τὴ μαύρη τὴν ἀλήθεια.

Δὲν εἶπε μιλιά.

Τόνε περιφρόνησεν ὁ πυρετός, ποὺ μποροῦσε νὰ τόνε σκοτώσει, καθώς τον εἶχε στὴν ἐξουσία του. Ἔπρεπε λοιπὸν νὰ ζήσει ἀκόμα, ἔστω κι' ἂν ἤτανε γραφτό του νὰ σκορπίζει ὁλόενα γύρω του τὸ θρῆνο καὶ τὴν καταστροφή.

Καὶ τότες, σὰν τὸν κατάδικο, ποὺ προτιμάει νὰ ζήσει στὸ κάτεργο δήμιος, παρὰ νὰ πεθάνει στὴ λαιμητόμο, ἀποφάσισε νὰ ζήσει, νὰ ὑποφέρει ὡς τὸ τέλος, σὰν αὐτόματο τῆς καταραμένης του ζωῆς τὸ ζυγό· καὶ σφαλώντας ἀπότομα τὸ βιβλίο τῆς καρδιᾶς του πλάκωσεν ἀνάμεσα στὰ ματωμένα φυλλοκάρδια του τὸ μαραμένο λούλουδο τῆς ἐφήμερής του Χίμαιρας καὶ εἶπε στοὺς γονεῖς τού πως ἤθελε νὰ ταξιδέψει.

Τὴν ἄλλη μέρα φύγαν' οἰκογενειακῶς γιὰ νὰ ἐγκατασταθοῦνε στὸ Παρίσι.

ΙΘ'.

Ὕστερ' ἀπὸ πέντε χρόνια οἱ γονεῖς τοῦ Κώστα ἔμαθαν ἀπὸ τὶς ἐφημερίδες πως στὴν Πόλη πέθανε κεῖνες τὶς μέρες μιὰ τρελλή, πού τηνε κηδέψανε μὲ τὰ νυφικά της, ποὺ χρόνια φοροῦσε προσμένοντας νἄρτει νά τη στεφανωθεῖ ὁ πολυαγαπημένος της.

Ὁ Κώστας ἔλειπε σὲ ταξεῖδι.

Ὅταν ξαναγύρισε δέν του εἶπανε τίποτα.

Ἡρ. Πίντζας.

ΓΝΩΜΑΙ ΚΑΙ ΙΔΕΑΙ

Οἱ λόγιοί μας.

Ὁ Ἐξεταστής. Εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς συνομιλίας μας εἴχατε εἰπεῖ ὅτι, ἡ πόλις μας εὑρίσκεται εἰς καλητέραν θέσιν φιλολογικῶς ἀπὸ τὰς ἄλλας πόλεις τῆς Τουρκίας. Ποῦ στηρίζεται τὴν γνώμην σας ταύτην;

Ὁ Παρατηρητής. Σχεδὸν εἰς ὅλα τὰ εἴδη τῆς τέχνης. Εἶπον ὅτι δὲν ἔχομεν δρᾶμα ἄξιον λόγου μεγάλου, ἀλλὰ μήπως ἔχουν αἱ ἄλλαι πόλεις; Ἀνέφερα μερικοὺς λογίους, οἱ ὁποῖοι μολονότι παρήγαγον ὀγκῶδες ἔργον, ἐντούτοις ὅμως δὲν ἐπέτυχον. Μήπως καὶ ἄλλοῦ ὅλοι ἐπέτυχον; Δὲν ἀπέτυχον μάλιστα περισσότερον ἀπὸ ἡμᾶς; Μὴ μὲ ἀναγκάζεται νὰ σᾶς φέρω παραδείγματα.

Ὁ Ἐξετ. Ποῖον εἶδος τῆς τέχνης ἀποδεικνύει περισσότερον ὅτι ἡ γνώμη σας εἶναι ὀρθή, ὁλδ. ὅτι ὑπερβάλλομεν τὰς ἄλλας πόλεις φιλολογικῶς.

Ὁ Παρ. Τὸ διήγημα καὶ ἡ λυρικὴ ποίησις, ἡ ὁποία προπάντων μὲ τὸν Κλήμη Πορφυρογέννητον, ἔχει ἀνυψωθῆ εἰς τοιοῦτον σημεῖον, ὥστε νὰ λαμβάνεται ὑπ' ὄψει ὄχι μόνον ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους κριτικούς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοὺς ξένους.

Ὁ Ἐξετ. Ποῖον εἶναι τὸ ἔργον τοῦ Κλήμη Πορφυρογεννήτου;

Ὁ Παρ. Ὁ Κλήμης Πορφυρογέννητος, ὡς θὰ γνωρίζετε, ἀνέτειλε μίαν ἡμέραν μεταξὺ τῶν ποιητῶν μας, μὲ μίαν μικρὰν συλλογὴν ὑπὸ τὸν τίτλον «Ὁ δρόμος φέρνει»... Ἡ συλλογὴ αὐτὴ δὲν εἶναι βέβαια τέλειον ἔργον, ἀλλ' ἡ πνοὴ τοῦ ποιητοῦ φαίνεται εἰς κάθε στίχον, σκεπασμένη μὲ μίαν πυκνὴν ὁμίχλην, πολὺ πυκνὴν διὰ τοὺς ἀπροσδιονύσους. Βλέπεις τὸν ποιητὴν ἐκεῖ, τὸν δυνατὸν ποιητήν, ἀνήσυχον, ἀλλὰ μὲ βεβαιότητα ἐπιτυχίας, νὰ ζητεῖ ὄχι τὸν δρόμον τῆς ἰδέας, τὸν ὁποῖον φαίνεται ὅτι κατέχει καλῶς, ἀλλὰ τὸν δρόμον τῆς τέχνης του. Καὶ ὁ δρόμος αὐτὸς εἶναι ἀπὸ ἀγκάθια καὶ τριβόλους σπαρμένος, διὰ τοῦτο ὅταν ὁ ἀναγνώστης φθάσῃ εἰς τὸ τελευταῖον ποίημα, φαντάζεται τὸν ποιητὴν ἕτοιμον νὰ προχωρήσῃ πρὸς τὰ ἐμπρός, τὸ ἔργον ὅμως ποὺ ἀφίνει ὀπίσω του συντριμμένον, κομματιασμένον, ψυχορραγοῦν. Ἡ φράσις του εἶναι παράξενη καὶ ἡ πραγματικῶς ὡραία σύλληψις τοῦ ποητοῦ καταστρέφεται εἰς μίαν τεχνοτροπίαν, ἡ ὁποία δὲν ἔλαβεν ἀκόμη τὴν τελειωτικήν της μορφήν, Ἔπειτα ἀπὸ τὴν συλλογὴν αὐτήν, ὁ Πορφυρογέννητος ἐξέδωκε δευτέραν, μὲ τὸν τίτλον «Παραλλαγές». Ἐδῶ βλέπεις περισσοτέραν ὁμαλότητα, ὁ χαρακτὴρ τῆς τέχνης του προσλαμβάνει μίαν λυρικὴν γλυκύτητα, τὰ ἀγκάθια καὶ οἱ τρίβολοι ἐξαλείφονται, ἡ ἔμπνευσις ὑποτάσσεται εἰς τὴν τέχνην, ἡ δυνατὴ ἔμπνευσις, ἡ ὁποία σὲ φέρει εἰς ἀλαργινοὺς χρόνους καὶ τόπους καὶ ἡ ὁποία σὲ μεθᾷ μ' ἕνα μυστήριον, παρουσιαζόμενον μ' ἕναν καλυντυμένον λυρισμόν. Μέσα εἰς τὰς «Παραλλαγὰς» τὰς ὁποίας οἱ ἀνίδεοι κατέκριναν ὅπως καὶ τὴν συλλογὴν «Ὁ δρόμος φέρνει...» θὰ συναντήσετε στίχους ἀπὸ τοὺς καλητέρους τῆς νεοελληνικῆς ποιήσεως. Ὁ Πορφυρογέννητος δὲν αἰσθάνεται μόνον τὸν στίχον, τὸν ὁποῖον ἐναρμονίζει μὲ τὴν ἰδέαν καὶ μαζὶ μὲ τὸν ὁποῖον ζυμώνει μίαν ὡραίαν, ἐνίοτε βαγνερικὴν μουσικήν, ἀλλ' αἰσθάνεται κατάβαθα καὶ τὰς λέξεις, διὰ τῶν ὁποίων χρωματίζει μὲ ἀριστοτεχνικὴν λεπτότητα ἀφ' ἑνὸς καὶ τὰς ὁποίας χρωματίζει ἀναλόγως τῆς ἐννοίας, ἀφ' ἑτέρου. Πολλάκις δύο λέξεις ἀποτελοῦν ἕνα ποίημα, δυνατόν, τὸ ὁποῖον σὲ κάμνει νὰ σκεφθῇς καὶ νὰ δημιουργήσῃς καὶ σὺ κόσμους ὁλοκλήρους, παρακολουθῶν τὸν ποιητὴν εἰς τοὺς ἀνθοσπαρμένους κόσμους του. Ἕνα ἀπὸ τὰ κυριώτερα προτερήματα τοῦ Πορφυρογεννήτου εἶναι καὶ ἡ ἰσχυρὰ ὑποβολή. Μὲ τὴν πνευματικὴν ἑνότητα τοῦ στίχου, τῶν λέξεων καὶ τῆς ἰδέας, ἑνότητα ἀναλυομένην πολλάκις εἰς πολυποικίλους χρωματισμούς, ὁ ποιητὴς τοῦ «Ἀπολλωνίου», σὲ εἰσάγει εἰς θρυλλικοὺς κόσμους, εἰς τοὺς ὁποίους πονοῦν ρήγισσαι καὶ κλαίουν νεράηδες, εἰς τοὺς ὁποίους ὁ Γόης, ὁ Ἥλιος, ἔχει στημένα τὰ μυθικὰ καὶ παλαιϊκά του παλάτια καὶ σκορπᾷ εἰς μυστηριακοὺς τόπους, κατὰ τὴν μεγαλοπρεπῆ δύσιν του μυριάδας ρόδων.

Ὁ Ἐξετ. Πολλὰς φορὰς ὁ Πορφυρογέννητος εἶναι σκοτεινός.

Ὁ Παρ. Μάλιστα, καὶ εἰς τῶν συμβολικωτέρων ποιητῶν μας. Ἡ ἀσάφειά του ὅμως παρουσιάζεται μ'ἕνα τοιοῦτον τρόπον, ὥστε πολλάκις λησμονεῖς ὅτι εἶναι ψεγάδι. Ὁ ποιητὴς παρεσύρθη ὑπὸ τῆς γαλλικῆς σχολῆς τῶν Βωδελαίρ, Βερλαὶν καὶ Μαλερμέ, τοῦ τελευταίου μάλιστα ἡ ἐπίδρασις εἶναι καταφανεστάτη. Ἐν τούτοις κατώρθωσεν ὁ Πορφυρογέννητος, τοῦ ὁποίου ὁ ἀτομισμὸς εἶναι δυνατός, νὰ χύσῃ τόσον πολὺ τὴν ψυχήν του εἰς τοὺς στίχους του, ὥστε ἡ ἐπίδρασις νὰ ὠχριᾷ καὶ πολλάκις νὰ μὴ λογαριάζεται. Ἡ ἐθνικὴ ζωὴ ζῇ εἰς τὸ ἔργον του μὲ τὸν δυνατώτερον μάλιστα χρωματισμόν, τὸ ὁποῖον ἔργον του ὅμως ἐζήλευσε μίαν ξένην περιβολήν, ἕνα ξένον περπάτημα, ἕνα ξένον τρόπον. Εἶναι μία ἀναπαράστασις τῆς τωρινῆς μας κοινωνικῆς ζωῆς, ἥτις μέσα της ζῇ ἑλληνικὰ καὶ ἔξω της πειθομένη εἰς τὴν ἀνάγκην ζῇ ὅπως ὅλος ὁ λοιπὸς πολιτισμένος κόσμος. Ὁ πειρασμὸς μὲ βιάζει νὰ σᾶς ἀναγνώσω ὀλίγους στίχους:

Πάλι βρέχει!
Στὰ παράμερα τριόδια,
οἱ ψαλμοὶ θρηνοῦν ποὺ ἐδιάβαζες τὸν ὄρθρο.
Μυροβόλησε ἡ ψυχούλα σου ἡ εὐώδια
τὸ κορμί σου, σὲ μιὰ δέησην ὁλόρθο.
Πάλι βρέχει.
Στοῦ κελλιοῦ τἄραχνα τζάμια;
κλαῖνε μυστικὲς ἁγιογραφίες,
ποὺ Ἥλιοι μὲ τὸ αἷμά τους ζουγράφιζαν
στὶς ἀπόκοσμές σου ψαλμουδίες.
Πάλι βρέχει.
Τί σὲ θέλουν οἱ καημοὶ ποῦ λὲν θ υ μ ή σ ο υ;
Οἱ ψαλμοί τους βρόχινοι
μούσκεψαν τὴν ἄσπιλη ψυχή σου
καὶ στὰ δάκρυα δὲν ἀντέχει.
Πάλι βρέχει.

Ἀκούσατε καὶ αὐτοὺς τοὺς στίχους, οἱ ὁποῖοι νομίζει κανεὶς ποὺ συμβολίζουν τὴν ψυχὴν τοῦ ποιητοῦ:

Τὸ συναξάρι τῆς σιωπῆς μαθαίνω
σὲ ὁμοίωμα ρόδων, σὲ νερὰ ξενητεμένων.
Ἡ συμφωνία τῶν λουλουδιῶν
ἀντιφεγγίζει θρήνους ξεχασμένων.
Ὥρα τὴν ὥρα κι' ἀπαντέχω κάτι ἀνεύρετο,
στὰ μυστικὰ τῶν ξέπνοων μύρων.
Τὸν ἔρμο θάλαμό μου ἐστοίχειωσε
μιὰ ἴχινη ματαιότητα ὀνείρων.

Ὁ Ἐξετ. Πῶς σᾶς φαίνεται ὁ Α. Ἀκροθαλασσίτης;

Ὁ Παρ. Μία φυσιογνωμία ποιητικὴ ἀπὸ τὰς ὀλίγας ποὺ ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ ἡ πόλις μας. Ποιητὴς πολὺ ὀλίγον ὑποκειμενικὸς καὶ πολύ, πάρα πολὺ ἀντικειμενικός. Οἱ «Λύπες» του ποὺ ἐδημοσιεύθησαν σχεδὸν εἰς ὅλα τὰ περιοδικά μας, ἔτυχον πολὺ καλῆς ὑποδοχῆς ἀπὸ τὸν αἰσθητικὸν κόσμον. Φαίνονται νὰ ἔχουν μίαν ἐπίδρασιν μικρὰν τῶν «Στροφῶν» τοῦ Ζὰν Μωρεᾶς.

Μία ὡραία μελαγχολία, μελαγχολία ποὺ σὲ κάμει νὰ σκέπτεσαι, σκορπίζεται ἐδῶ κ' ἐκεῖ. Ἀλλὰ τὸ δυνατώτερόν του, τὸ ἀτομικώτερόν του νὰ εἴπωμεν, ἔργον, εἶναι οἱ «Πινελιές». Ἐδῶ ὁ ποιητὴς εἶναι δυνατὸς εἰς περιγραφὴν καὶ αἱ εἰκόνες του, ἐὰν ἐχρησίμευον ὡς διακοσμητικὰ πλατυτέρων ποιημάτων, θὰ ἦσαν κάτι λαμπρόν. Ἀλλὰ καὶ ὅπως ἔχουν ἀποτελοῦν ἔργα διαλεκτά. Τὸ ὅμοιον τοῦ θέματός των ἠμπορεῖ νὰ κουράζει ὀλίγον. Πνοὴν μεγάλην δὲν ἔχουν, οὔτε ὁ στίχος των διακρίνεται διὰ τὴν τελειότητά του. Τοῦ λείπει ἕνας μουσικὸς παλμός. Τὰς περισσοτέρας φορὰς ὅμως εἶναι πλαστικὸς καὶ ὁ ποιητής, λάτρης τῆς φύσεως καὶ βαθὺς αὐτῆς παρατηρητής, κατορθώνει δι' ὀλίγων νὰ σοῦ παραστήσῃ πολλά. Μίαν μαγικὴν θαλασσογραφίαν ἢ μίαν θαυμασίαν πλαγιὰ πευκοσκέπαστου βουνοῦ. Ὅπως ὁ φρουρός, ὁ ἀκίνητος εἰς τὴν σκοπιάν του, ὁ σύννους ἢ μελαγχολικός, ὁ ἀναπολῶν μὲ ἡδυπάθειαν τὴν καλήν του ἢ τὸ ὄμορφό του τὸ χωριό, χρησιμεύει ὡς ἕνα ἀπὸ τὰ κυριώτερα θέματα εἰς τὰς «Λύπας» ἔτσι καὶ τὸ καράβι, ἡ βάρκα, ἡ θάλασσα, ἀποτελοῦν τὰ σπουδαιότερα στοιχεῖα τῶν περιγραφικῶν στίχων τῶν «Πινελιῶν». Εἰς τὶς «Πινελιὲς» ἐμπνέεται ὁ Ἀκροθαλασσίτης ἀμέσως ἀπὸ τὴν περὶ αὐτὸν φύσιν, τὴν ὁποίαν κατορθώνει πολλάκις ἀριστοτεχνικῶς, χωρὶς περιττολογίας ἢ μεταφοράς, νὰ περικλείσῃ εἰς ἕνα ὀκτάστιχον ἢ τὸ πολὺ δωδεκάστιχον. Καὶ μέσα εἰς τὸ ὀκτάστιχον αὐτὸ ἢ δωδεκάστιχον ὁ ἀναγνώστης ἠμπορεῖ νὰ ἴδῃ καὶ νὰ αἰσθανθῇ, ὅ,τι εἶδε καὶ ἠσθάνθη καὶ ὁ ποιητής, ὁ ὁποῖος ἐὰν εἰς τὰς «Λύπας» του, ἕνεκα τῆς ἐπιδράσεως τοῦ Ζὰν Μωρεᾶς ἐκδηλώνει μίαν κάποιαν ρωμαντικὴν τάσιν, εἰς τὶς «Πινελιὲς» καθίσταται κλασικός, ὁ κλασικώτερος τῶν ποιητῶν τῆς πόλεώς μας. Ὑποβλητικὸς δὲν εἶναι. Ἀκούσατε ἕνα δωδεκάστιχον του. Δὲν εἶναι τὸ καλήτερον, δυστυχῶς ὅμως δὲν ἔχω ἄλλα πρόχειρα:

Πέφτει σιγὰ τὸ βράδυ.
Ἀνάμεσα στὶς κουμαριὲς σταμάτησε ὁ διαβάτης,
Ποὺ κατεβαίνει τὴν πλαγιά. Στὸ ἐρημικὸ πηγάδι
Τρέμει ὁ κισσὸς ποὺ τὸν φιλεῖ ὁ δροσισμένος μπάτης.
Κι' ὁ ἀλωνιτὴς ποὺ σκόλασε στὸ ἀλώνι μπρὸς καθίζει,
Νὰ κόψῃ μὲ ξερὸ ψωμὶ τοῦ κάματου τὴν πεῖνα.
Στριγγὰ μιὰ ὀχιὰ σφυρίζει
Κάτω ἀπ' τοῦ τράφου τοῦ στενοῦ τὰ βάτα καὶ τὰ σποῖνα.
Καὶ πέρα στὸ ἀκρωτήρι,
Μὲ τὰ παγνιά του ὁλάνοικτα στὸν ἥλιον ὅπου γέρνει,
Στὸ ἕνα πλευρό του πλαγιαστὸ ἕν' ἄσπρο τρεχαντήρι.
Κάποια βαρκούλα σέρνει.

Ὁ Ἐξετ. Ὁ Ὅμηρος Μπεκές;

Ὁ Παρ. Ὁ Ὅμηρος Μπεκὲς εἶναι ἀπὸ τοὺς νεωτέρους ποιητάς. Ἀκόμη εὑρίσκεται εἰς τὸ στάδιον τῆς διαμορφώσεώς του. Ἐδημοσίευσεν ἀρκετὰ ποιήματα εἰς τὸν «Ἐπίκαιρον», εἰς τὰ «Χρονικὰ» καὶ τὸ «Νέον Πνεῦμα». Ὁ στίχος του εἶναι καλός, δὲν ἠμπορῶ νὰ εἴπω ἀριστοτεχνικός. Τοῦ λείπει μία ἀνώτερη καὶ λεπτότερη μουσική. Τὸ φόντο καὶ ἡ ἐκτέλεσις τῶν ποιημάτων του ἀνήκουν κατὰ πολὺ εἰς τὴν παλαιὰν σχολήν. Ἠσθάνθη βαθειὰ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Ἀριστοτέλους Βαλαωρίτου, τὸν ὁποῖον φαίνεται ἐμελέτησε κατάβαθα, κάπου-κάπου σοῦ ὑπενθυμίζει καὶ τὸν ποιητικὸν ἀστέρα τοῦ 19ου αἰῶνος, τὸν Βίκτωρα Οὐγκώ. Ἐν τούτοις δὲν εἶναι ρωμαντικός. Ἀπ' ἐναντίας πολλά του σημεῖα εἶναι κλασικά. Τὸν διακρίνει ἕνα ἐπαναστατικὸν πνεῦμα, τό ψεῦμα τὸ θεωρεῖ κηλῖδα ἐπαίσχυντον καὶ εὑρίσκει συχνὰ τὴν εὐκαιρίαν νὰ τὸ κτυπήσῃ. Τὸ μέγα δρᾶμα τοῦ Γολγοθᾶ καὶ ἡ ἐκ τούτου παράδοσις πολλάκις τὸν ἐμπνέει. Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε ἔργων του ὀλίγα μόνον δύνανται νὰ σωθοῦν καὶ αὐτὰ εἶναι ἐκεῖνα ἀκριβῶς, εἰς τὰ ὁποῖα ὁ ποιητὴς δὲν σκέπτεται, οὔτε φιλοσοφεῖ, οὔτε θέλει νὰ διορθώσῃ τὰ κακῶς ἔχοντα εἰς τὸν κόσμον, εἶναι τὰ ἁπλᾶ ἐκεῖνα ποὺ σοῦ ὁμιλεῖ γιὰ μιὰ ἀγάπη, γιὰ ἕνα πόθον, γιὰ μιὰ τραγικὴν ἀπώλειαν. Μοῦ φαίνεται ὅτι ὁ Μπεκὲς ἀποτυγχάνει πολὺ ὡς ὑποκειμενικὸς ποιητής, καὶ τοῦτο διότι ὁ λυρισμός του εἶναι πτωχός, ἐνῷ ὡς ἀντικειμενικὸς πολλὰς φορὰς γίνεται δυνατὸς τεχνίτης. Δυσκόλως δύνασθε νὰ συναντήσετε τόσον πλαστικοὺς στίχους, παρουσιάζοντας μίαν κλασικὴν ὀμορφιὰν ὡς τοὺς κατωτέρω, τοὺς ὁποίους παίρνω ἀπὸ τὸ «Τραγούδι ἑνὸς Τρελλοῦ:

Ποιὸς χάηδεψε, βρὲ ἀδέρφια, πέστε ἀλήθεια,
Τῆς πέρδικας τὰ στήθια τἀπαλά;
Ποιὸς εἶδε καὶ τῆς Μάλαμως τὰ στήθια
Στὴν πλύση νὰ πηδοῦνε σὰν τρελλά;
Γι' αὐτὰ θὰ τῆς χαρίζαν κ' οἱ Σουλτάνοι
Τῆς Πόλης τὰ παζάρια τὰ χρυσά...
Τἀγέρι τοῦ βουνοῦ θὰ μὲ τρελλάνῃ,
Τἀγέρι ποὺ σὰ δαίμονας φυσᾷ.

Ἐπίσης ἀκούσατε κι' αὐτούς, οἱ ὁποῖοι ἔχουν μίαν Κρυστάλλικην, μίαν Θεοκριτικὴν πνοήν:

Ἀλλοὶ στὸ γυιὸ τοῦ τσέλιγγα τὸν πολυγυρεμένο!
ποῦχε διπλὲς καὶ τρίδιπλες τὶς μάντρες μὲ τἀρνιά,
καὶ ποὺ καβάλλα στ' ἄτι του τ' ἀκριβοταγισμένο
μέσα στὶς ρύμες τοῦ χωριοῦ, μὲ νάζι ἀφορεσμένο
λύναν οἱ νιὲς γιὰ νὰ διαβῇ τῆς πλύσης τὰ σκοινά...

Οἱ στίχοι αὐτοί, καθὼς καὶ πολλοὶ ἀκόμη ἄλλοι, προφητεύουν ὅτι μίαν ἡμέραν ὁ Ὅμηρος Μπεκὲς θὰ καθέξῃ λαμπρὰν θέσιν εἰς τὸν ἑλληνικὸν Παρνασσὸν, ἀρκεῖ νὰ ἐννοήσῃ τὸν δρόμον ποὺ πρέπει νὰ ἀκολουθήσῃ καὶ νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ. Ὁ Μπεκὲς πρέπει νὰ γράψῃ ἀντικειμενικὰ ποιήματα, ὅπως ο Ἀκροθαλασσίτης.

Γιάννος Γαρμπῆς.

ΜΕ ΛΕΕΙ Η ΜΑΝΑ ΜΟΥ

Παιδί μ' μὲ λέει ἡ μάνα μου, παιδί μου ἐσύ,
μικρὸ ὅταν εἶσουν μιὰ φορά, μικρὸ παιδάκι,
μ' ἄσπρη ποδιὰ καὶ καστανὰ μακρυὰ μαλλιὰ
εἶσουν' ἀληθινό, παιδί μου, ἀγγελουδάκι.

Τότες ἄχ! τότες σ' ἀγαποῦσα ἐγὼ ἀλλοιῶς
κι' ἀλλοιῶς μέσα στὸ σπίτι τότες σ' ἀγαποῦσαν,
Κι' ὅλες μας οἱ γειτονοποῦλες, ὅλες ἤρχουνταν
καὶ σ' ἔπερναν καὶ σὲ γλυκοφιλοῦσαν.

Κ' ἐγὼ τῆς λέω: Μάνα μου, πῶς ἤθελα
τὴν τωρινὴ νᾶχα καρδιὰ τότες στὰ στήθεια
Κι' ἐνόσῳ μὲ γλυκοφιλοῦσαν κεῖνες ψέμματα
νὰ τὶς γλυκοφιλοῦσα ἐγὼ στ' ἀλήθεια.

Ἰωσὴφ Ραφτόπουλος.

ΙΔΙΚΑ ΜΑΣ ΚΑΙ ΞΕΝΑ

Ο ΣΕΒΑΣΤΟΠΟΥΛΕΙΟΣ ΑΓΩΝ

Μᾶς ἐχρειάζετο καὶ ἕνας τοιοῦτος ἀγών, ὅπως οἱ τελειόφοιτοι τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς ἐξασκοῦνται εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς ἀρχαίας γλώσσης μετὰ περισσοτέρας προθυμίας. Ἀλλ' ὅπως ὅλα τὰ πράγματα παρεξηγοῦνται εἰς τὸν τόπον μας, ἔπρεπε καὶ ὁ ἀγὼν αὐτὸς νὰ παρεξηγηθῇ καὶ ἡ προσδοκωμένη ἐξ αὐτοῦ ὠφέλεια νὰ μετατραπῇ εἰς βλάβην. Αὐτὸ τοὐλάχιστον μᾶς ἔδωσε νὰ ἐννοήσωμεν ὁ κ. Οἰκονομίδης, μὲ τὸν λόγον του, ποὺ ἐξεφώνησεν ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἀπονεμῆς τῶν βραβείων. Ὁ κ καθηγητὴς εἶπεν ὅτι διὰ τοῦ ἀγῶνος αὐτοῦ θὰ ἐξοικειωθῇ ἡ νεολαία μας πρὸς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, τὴν ὁποίαν θὰ δύναται νὰ γράφῃ καὶ οὕτω βαθμηδὸν, θὰ ἀνυψωθῇ ἡ καθαρεύουσα μέχρι τοῦ ὡραίου της ἐπιπέδου. Μ' ἄλλους λόγους ἐλδ. θὰ ἐκλείψῃ ἡ καθαρεύουσα καὶ εἰς τὸν τόπον της θὰ ἐνθρονισθῇ ἡ γλῶσσα τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ Ξενοφῶντος. Καὶ τοῦτο ἐὰν ἦτο κατορθωτὸν ἴσως ἡ βλάβη δὲν θὰ ἦτο τεραστία, ἀλλ' ὡς ἀπέδειξαν οἱ κράτιστοι τῶν γλωσσολόγων μας εἶναι ἀδύνατον, εἶναι μία χίμαιρα ἡ σκέψις αὐτή, ἡ ὁποία ἠμποροῦσε νὰ γεννηθῇ μόνον εἰς τὰ φουσκωμένα μυαλὰ μερικῶν ἀνίδεων, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἠμποροῦμεν νὰ συγκαταλέξωμεν καί τινας διδασκάλους τῆς παρελθούσης γενεᾶς, οἱ ὁποῖοι εἶχον καὶ ἔχουν ἀκόμη μεγάλον ὄνομα, λόγῳ κάποιας πρακτικωτέρας των ἐργασίας.

Ὁ κ. καθηγητὴς συνιστᾷ εἰς τὴν νεολαίαν, ἡ ὁποία ἐπιθυμοῦμεν νὰ προχωρήσῃ εἰς τὴν κονίσταν τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς εὐρωστίας, ἀρυομένη τὰς πρὸς τοῦτο ὑλικὰς καὶ ἠθικὰς δυνάμεις, κυρίως καὶ πρωτίστως ἀπὸ τὸν ἴδιον ἑαυτόν της, νὰ στρεφῇ ὀπίσω καὶ νὰ μιμηθῇ τοὺς ἐγγυτέρους μας προγόνους, οἱ ὁποῖοι σκεπτόμενοι ὅπως ἀκριβῶς καὶ ὁ κ. Οἰκονομίδης, ἐπροθυμοποιοῦντο νὰ λησμονήσουν, νὰ ἀποτινάξουν καλήτερα, τὸ ἐγώ των, τὸ ὁποῖον ἐθεώρουν βάρβαρον καὶ νὰ προσκολληθοῦν θρησκευτικῶς εἰς ἕνα ἄλλο ἐγώ, τὸ ὁποῖον ὅσον καὶ ἂν ἀνῆκεν εἰς τοὺς ἐνδόξους παπέρας των, δὲν ἠδύναντο οὔτε κατάβαθα νὰ ἐννοήσουν, οὔτε φυσικῶς ν' ἀφομοιωθοῦν πρὸς αὐτό. Διὰ τοῦτο ὅσον μεγαλεῖον καὶ ἐὰν ἐνέκλειε τὸ παλαιότερον ἐγὼ καὶ ὅσον καὶ ἂν ἦτο ἀνώτερον ἀπὸ τὸ νεώτερον, τὸ ἰδικόν των δηλ. καθίστα τοῦτο δοῦλον, ἀληθινὸν ἀρλεκίνον, μιξοβάρβαρον, ἀχρωμάτιστον καὶ φθισικόν, προωρισμένον διὰ μίαν τελείαν παρακμήν. Ἡ προσπάθεια τῶν ἐγγὺς προγόνων μας ἦτο πρᾶξις ὀλεθρία. Ἀροῦ ἠδίκησαν τὸν ἑαυτόν των, ἠδίκησαν καὶ τοὺς ἀπογόνους των μὲ τὸν σκληρότερον τρόπον. Ἡ ἀλήθεια λέγει: ὁ πατὴρ ὁμοιάζει μὲ τὸ παιδί, ἀλλὰ οὔτε τὸ παιδὶ εἶναι αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ πατήρ, οὔτε οὗτος εἶναι τὸ παιδί.

Ὁ κ. καθηγητὴς πρέπει νὰ ἔχῃ τὸν στοιχειώδη νοῦν —ἀφοῦ εἶναι καθηγητὴς μεγαλωνύμου σχολῆς—νὰ δύναται νὰ ἐννοήσῃ ὅτι τὰ ἔθνη δὲν ὀπισθοδρομοῦν, ἀλλὰ προχωροῦν. Ὅτι τὰ ἔθνη ἔχουν ἐποχάς, σύμφωνα μὲ τὰς ὁποίας ζοῦν, ὅτι ζοῦν μὲ τὸ ἰδικόν των αἷμα καὶ τὴν ἰδικήν των δύναμιν—ἀλλοίμονον ἐὰν περιμένουν ἀπὸ τοὺς γεννήτοράς των—καὶ μὲ μίαν ἢ πολλὰς παραδόσεις, αἱ ὁποῖαι εἶναι βαθιὰ ριζωμέναι εἰς τὴν ψυχήν των, αἱ ὁποῖαι τὰ συγκινοῦν καὶ τα ἐνθουσιάζουν. Ἡ παράδοσις, ἡ ὁποία ἐνθουσιάζει τὸν κ. καθηγητήν, δὲν φαίνεται νὰ ἐνθουσιάζῃ καὶ ὁλόκληρον τὸ ἔθνος, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκει. Ἂς ἐξετάσῃ περὶ τούτου διὰ νὰ βεβαιωθῇ. Ἂς ἐξετάσῃ καὶ τὴν μακρὰν μας ἱστορίαν διὰ νὰ βεβαιωθῇ ἐπίσης, ἐὰν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν. Αἱ προσπάθειαι τόσων καὶ τόσων διδασκάλων τοῦ γένους, δυστυχῶς ἀπατηθέντων, ἀπέβησαν εἰς μάτην. Ἡ γλῶσσα εἶναι κάτι ζωντανόν, τὸ ὁποῖον παρακολουθεῖ κατὰ πόδας, ζῇ καλήτερα καὶ συνυπάρχει μὲ τὸ ἔθνος, ποὺ τὴν ὁμιλεῖ καὶ τὴν αἰσθάνεται. Ἀφαίρεσις τῆς γλώσσης του, σημαίνει ἀφαίρεσιν τῆς ζωῆς του. Δὲν ἠμπορεῖ ἓν ἔθνος, ἐνῷ ζῇ εἰς τὸν εἰκοστὸν αἰῶνα, νὰ γράφῃ μίαν γλῶσσαν, ἡ ὁποία ὡμιλεῖτο πρὸ εἰκοσιπέντε αἰώνων. Οὔτε νὰ ζήσῃ ὅπως ἐκεῖνο ἠμπορεῖ, οὔτε καὶ νὰ περιπατήσῃ οὔτε νὰ εὐθυμήσῃ, νὰ λυπηθῇ καὶ νὰ ἀγαπήσῃ.

Ὁ κ. καθηγητὴς ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ εὐκαιρίᾳ εὗρε τρόπον νὰ ὁμιλήσῃ καὶ διὰ τοὺς μαλλιαροὺς, ***οἱ ὁποῖοι ἔχουν σκοπὸν*** —κατὰ τὴν σοφήν του ἀντίληψιν—***νὰ σπείρουν ζιζάνια εἰς τὸ ἔθνος καὶ νὰ τὸ χωρίσουν εἰς δύο ἀντιμαχόμενα στρατόπεδα.*** Τὰ λόγια αὐτὰ τοῦ κ. καθηγητοῦ, ὁμοιάζουν πρὸς τρακατροῦκες, ποὺ κάμνουν κοὶ γελοῦν τὰ παιδιά, ὁ σκοπὸς των ὅμως εἶναι νὰ ἀπατηθοῦν οἱ δυστυχεῖς φοιτηταὶ τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς. Ἀλλὰ δὲν ἐνόησεν ἀκόμη ὁ κ. Οἰκονομίδης ὅτι, ἐπέρασε πλέον ὁ μακάριος καιρὸς ἐκεῖνος, κατὰ τὸν ὁποῖον ἡ νεολαία μας ἠμποροῦσε νὰ καταπιῇ τοῦ τυχόντος τὰ ὄζοντα σαπίλας χάπια καὶ δὲν φανταζεται ὅτι τόσον ἀφελῆ λόγια, δυνατὸν νὰ προκαλέσουν τὸ εἰρωνικὸν μειδίαμα τῶν μαθητῶν του καὶ ἴσως καὶ τὸν οἶκτόν των:

ΣΑΝ ΒΡΑΔΥΑΣΗ

Εἰς τὰς Ἀθήνας ἐπαίχθη τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα τὸ μονόπρακτον δρᾶμα τοῦ Γ. Κοσμηλᾶ, υἱοῦ τοῦ ἀειμνήστου κωμωδιογράφου, μὲ τὸν τίτλον «Σὰν βραδυάσῃ Ἡ ὑπόθεσίς του εἶναι χαρακτηριστικὴ καὶ διδακτική. Μία ὡραία νέα εἰκοσαέτις ὑπανδρεύεται ἕνα πλούσιον ἡλικιωμένον, ὅπως ζήσῃ καὶ αὐτὴ πλουσία. Ὅταν ὅμως ἔφθασεν εἰς τὸ τεσσαρακοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας της, ἐννόησεν ὅτι δὲν εἶναι μόνον ὁ πλοῦτος, ὁ ὁποῖος κάμνει τὸν ἄνθρωπον εὐτυχῆ. Καὶ ἐξύπνησε μέσα της ἡ παλαιά της ἀγάπη. Ἐδῶ δένεται τὸ ἔργον. Ὁ σύζυγός της ἄνθρωπος σκεπτόμενος καὶ φολόσοφος ἐμελέτησε τὴν κατάστασιν καὶ εὗρε τρόπον ὅπως ἀπαλλάξῃ τὴν γυναῖκά του ἀπὸ τὸν ἑαυτόν του. Γενικῶς τὸ ἔργον ἐκρίθη τῆς σειρᾶς

—

Η ΓΥΝΑΙΚΑ

Ὁ κ. Ἰ. Πολέμης, ὁ μεταφραστὴς τῶν Εἰδυλλίων τοῦ Θεοκρίτου, ἔδωσεν εἰς τὸ θέατρον τῆς κ. Κυβέλης νέον ἔργον μὲ τὸν τίτλον «Ἡ Γυναῖκα». Εἰς τὸ ἔργον αὐτό, τὸ ὁποῖον δὲν διακρίνεται διὰ τὴν μεγάλην του πνοήν, ὁ κ. Πολέμης φαίνεται μεταμορφωμένος. Μιὰ λεπτὴ εἰρωνία τὸ διατρέχει, ἕνας σατυρισμός, ἕνας καγχασμός. Ὁ λυρισμός, τὸ κυριώτερον συστατικὸν τοῦ ποιητοῦ τοῦ «Ἀνήλιαγου», λείπει. Διακρίνεις μιὰ ἐπίδρασιν ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους ποιητάς, ποὺ μεταφράζει τώρα τελευταίως καὶ δημοσιεύει εἰς τὴν «Ἑστίαν».

—

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

Εἰς τὸ Διοικητήριον τῆς Πρεβέζης μετεκομίσθη πρό τινος ἀντίγραφη σπουδαιοτάτου ἀναγλύφου τῆς Ἀλέας (Ἀθηνᾶς) ἔργον μεγάλης ἀρχαιολογικῆς ἀξίας. Περὶ τοῦ πρωτοτύπου πολὺς ἐγένετο λόγος ὑπὸ τῶν ἀρχαιολόγων, οἵτινες ἀνεγίνωσκον σχετικὴν περιγραφὴν εἰς εἰδικὸν κεφάλαιον τοῦ βιβλίου τοῦ Παυσανίου. Εἰς τὸ ἀνατολικὸν ἀέτωμα τῆς ἐν Τεγέᾳ Ἀλέας, ὑπῆρχεν ἀνάγλυφος πολυσύνθετος ἀνάλυσις τῆς ἥρος τοῦ Καλυδωνίου κάπρου. Τῆς παρασάσεως ταύτης λείψανά τινα πενιχρὰ διεσώζονται μέχρι τῆς σήμερον, μὴ δυνάμενα ὅμως ἕνεκα τῆς φθορᾶς νὰ δικαιολογήσουν τὸν θαυμασμὸν τοῦ Παυσανίου. Κατὰ τὴν μυθολογίαν οἱ κάτοικοι τῆς ἀρχαίας Καλυδῶνος ὑπέπεσαν εἰς τὴν ὀργὴν τῆς Ἀρτέμιδος, ἡ ὁποία διὰ νὰ ἐκδικηθῇ ἔστειλεν εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα ἕνα φοβερὸν κάπρον, Οἰστρηλατημένον τὸ θηρίον ἀπὸ τὸ μῖσος τῆς Ἀρτέμιδος, ἔτρεχεν κοθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις τῆς περιφερείας ἐκείνης καὶ ἔσπειρε τὸν τρόμον καὶ τὸν θάνατον. Ὅπως λυτρωθῇ ἡ πόλις ἀπὸ τὸ τρομερὸν κακόν, οἱ ἡμίθεοι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, μεταξὺ τῶν ὁποίων συγκατελέγετο καὶ ὁ Θησεύς, ὁ Ἀγκαῖος, ὁ Μελέαγρος, ὁ Κάστωρ καὶ ἡ Ἀταλάντη, συγκεντρωθέντες ἐξῆλθον πρὸς καταδίωξιν τοῦ θηρίου. Τοῦτο εἶναι τὸ θέμα τοῦ ἀναγλύφου, τὸ ὁποῖον ἀνήκει εἰς τὴν ἐμίλλην τοῦ καλλιτέχνου Σκόπα καὶ τὸ ὁποῖον ἐχρησίμευεν ὡς διακοσμητικὴ παράστασις εἰς τὸ ἀέτωμα τοῦ ἐν Τεγέᾳ ναοῦ τῆς Ἀλέας (Ἀθηνᾶς).

Ἡ ἀντιγραφὴ τοῦ ἀναγλύφου τούτου θὰ μεταφερθῇ προσεχῶς εἰς τὸ ἐν τῇ Πόλει ἀρχαιολογικὸν Μουσεῖον.

—

ΔΥΟ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

Ὁ φίλος ἰατρὸς κ. Λ. Λυμπουσάκης μᾶς ἔστειλε τὴν κατωτέρω ἐπιστολήν, τὴν ὁποίαν ὑπογράφει μὲ τὸ φιλολογικόν του ψευδώνυμον. Τὴν ἐπιστολὴν ταύτην δημοσιεύομεν ὄχι δι' ἄλλον λόγον, ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ ἐκληφθῶμεν ὡς μεροληπτοῦντες. Ἐντούτοις ὑπ' αὐτὴν δημοσιεύομεν καὶ δύο γραμμὰς τοῦ συνεργάτου μας Γιάννου Γαρμπῆ, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνεγνώσαμεν τὴν ἐπιστολὴν τοῦ κ. Λυμπουσάκη. Δηλοῦμεν δὲ ὅτι οὔτε διὰ τὴν μίαν ἐπιστολὴν εὐθύνεται ἡ διεύθυνσις τῶν «Χρονικῶν» οὔτε διὰ τὴν ἄλλην.

Ἀγαπητέ μου Α. Γεωργιάδη.

Εὐχαριστῶ πολὺ τὸν «Ἐξεταστὴν» ποὺ στὸ τελευταῖο φυλλάδιό τῶν «Χρονικῶν» εἶχε τὴν εὐγενῆ καλωσύνη νὰ μὲ λεγαριάσῃ μεταξὺ τῶν λογίων τῆς Πιλτῆς μας καὶ νὰ ἐρωτήσῃ τὸν κ. Γιάννον Γαρμπῆν γιὰ τὸ φιλολογικό μου ἔργο, γιὰ τὸ ὁποῖο—νίτα μπένε—ἐγὼ δὲν ἔχω ἀξιώσεις. Μοῦ φαίνεται ὅμως, καὶ τὸ ἀναφέρω μὲ σεβασμὸ στὸν Κύριον Γαρμπῆ, πὼς οἱ συγγραφεῖς καὶ τὰ ἔργά των, ὅσο καὶ ἂν εἶναι μηδαμινὰ καὶ ἀτυχῆ δὲν κρίνονται ἔτσι μὲ μονοκοντυλιές. Ἂς μᾶς πῇ ὁ κύριος αὐτὸς πρῶτα-πρῶτα τὸ ὄνομά του γιὰ νὰ δοῦμε ἂν εἶναι μάρκα γνωστὴ καὶ μὲ βαρύτητα στὸ φιλολογικό μας κύκλο, γιὰ ἂν ἔχῃ λόγους νὰ κρύπτεται, ἂς μᾶς ἐνδείξῃ γενικῶς τὰς σκέψεις του γιὰ τὸ δρᾶμα καὶ τὸ διήγημα, ἂς μᾶς πῇ πῶς ἐννοεῖ αὐτὸς τὴν τέχνη καὶ τί λείπῃ ἀπὸ τὸ ἄλφα καὶ βῆτα ἔργο τοῦ κάθε συγγραφέα ποὺ κρίνει, ἂς μᾶς πείσῃ—ἄλλο νότα μπένε — πῶς ἔτσι πρέπει νὰ εἶναι καὶ ὄχι ἀλλιῶς, γιὰ νὰ ἐκτιμήσουμε καὶ ἐμεῖς ποὺ κρινόμεθα τὴν κρίσῃ του καὶ ἴσως ἴσως—γιατὶ ὄχι; — νὰ διορθωθοῦμε. Ἐνέσω οὔτε τὸ ἕνα κάμῃ οὔτε τὸ ἄλλο ἐπιτρέπεται, κεμίζω, σὲ μένα ποὺ μὲ κρίνει νὰ μὴ τὸν λαμβάνω ὑπ' ὄψη.

Μὲ ἀγάπη καὶ ἐκτίμηση

Πόλη. ***Λέων Ἀστρέας.***

Ἰδοὺ καὶ ἡ ἐπιστολὴ τοῦ κ. Γιάννου Γαρμπῆ:

Φίλε Γεωργιάδη.

Δὲν εἶχα τὴν πρόθεσιν νὰ κατηγορήσω τὸ ἔργον τοῦ κ. Λυμπουσάκη. Ἁπλῶς εἶπα τὴν γνώμην μου. Τώρα ἐὰν νομίζῃ ὁ κ. Λυμπουσάκης ὅτι τὰ συγγράμματα δὲν κρίνονται μὲ μονοκοντυλιὲς καὶ ὅταν ἀκόμη τὲν ἔχουν ἀξίαν, δὲν ἔχει δίκαιον. Τί μπορεῖ νὰ πῇ κανείς, π. χ, διὰ τὸν «Λαστὴν Κρικέλα» ἢ διὰ τὴν «Κοσσιανήν»; Ἕνα ἀτλοῦν εἶναι ἔργα κακά. Μὲ τοῦτο δὲν ἐννοῶ ὅτι τὸ δρᾶμα τοῦ κ. Λυμπουσάκη, καθὼς καὶ τὰ διηγήματά του εἶναι τῆς οὐτῆς ἀξίας μὲ τὰ παρειρημένα, ἐντούτοις εἰς τὰ ἔργα του δὲν εὗρον τίποτε, τὸ ὁποῖον νὰ μὲ ἀναγκάσῃ νὰ εἴπω περισσότερα ἀφ' ὅσα εἶπα. Ὁ κ. Λυμπουσάκης, ζητεῖ νὰ μάθῃ τὸ ἀληθές μου ὄνομα, διὰ νὰ καταλάβῃ ἐὰν εἶμαι ***μάρκα γνωστή.*** Τὸν διαβεβαιώνω ὅτι δὲν εἶμαι μάρκα γνωστή. Ἂν ὅμως αἱ κρίσεις μου ἔχουν βαρύτητα ἢ ὄχι, δὲν εἶναι δύσκολη δουλειὰ διὰ νὰ γίνῃ γνωστόν. Ἡ ἐργασία μου εἰς τὰ «Χρονικὰ» ἠμπορεῖ νὰ διαφωτίσῃ τὸν κ. Λυμπουσάκη, ὁ ὁποῖος — μὲ κάποιαν ὀφέλειαν τὴν φορὰν αὐτὴν — ἐπαιτεῖ λαμβάνων ἀφορμὴν ἀπὸ τὸ φιλολογικόν του ἔργον, νὰ γράψω ὁλόκληρον φιλολογικὴν μελέτην, τίποτε περισσότερον. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀτειλίν τοῦ κ. Λυμπουσάκη ὅτι, ἄλλως ἐπιτρέπε-

ται εἰς αὐτὸν νὰ μὲ διαβάζῃ καὶ νὰ μὴ μὲ λαμβάνῃ ὑπ' ὄψιν, εἶναι ἀποκλειστικὸν καὶ ἀναφαίρετον δικαίωμά του.

Ὁ φίλος σου

Γιάννος Γαρμπῆς.

—

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Ἀγγέλλεται ἡ ἔκδοσις μικροῦ καλλιτεχνικοῦ τόμου λυρικῶν ποιημάτων τοῦ γνωστοῦ ποιητοῦ μας Τώνη Χρηστίδου. Φέρουν τὸν τίτλον «Τραγούδια» καὶ πρέπει νὰ ἀναγνωσθοῦν ἀπὸ ὅλους, οἱ ὁποῖοι νοιώθουν τί θὰ πῇ ποίησις.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

*Ἰζελίνα. Διαβάσαμε τὸ πεζό σας τραγούδι, ποὺ ἔχει τὸν παράξενο τίτλο: **Τραγούδι χωρὶς νόημα**. Καὶ ὅμως ἔχει τόσον ὡραῖον νόημα το πεζό σας. Γιατί βάλατε τὸν παράξενο τίτλο; Λέγετε ἂν τὸ βροῦμε ἄξιο δημοσιεύσεως νὰ τοῦ χαρίσουμε μιὰ θεσούλα στὰ «Χρονικά». Μποροῦμε ὅμως νὰ τὸ δημοσιεύσουμε ἀφοῦ δὲ γνωρίζουμε τὸ ἀληθινό σας τὸ ὄνομα; Γιατί νὰ κρύπτεσθε; Βουτήσατε μέσα στὴ χαριτωμένη ὀμορφιὰ τοῦ Κνούτ Χάμσουν καὶ νεοβαπτισθήκατε, ἀλλὰ θὰ προτιμούσαμε νὰ ὑπογράφατε τὸ σταλὲν καὶ μάλιστα θὰ προτιμούσαμε πολὺ περισσότερον νὰ σᾶς διοῦμε πρῶτα.*

*Κον Ἀρ. Π. Πέραν.—Εἰς τὸ προηγούμενον φύλλον δὲν ὑπῆρχε χῶρος ὅπως σᾶς ἀπαντήσουμε. Ὡς θὰ ἀνεγνώσατε εἰς τὸν 3ον ἀριθμὸν ὁ Τολστόη ἐννοεῖ τὴν Τέχνην νὰ γίνεται ὠφέλιμος εἰς τὸν κόσμον. Ἄλλοι συγγραφεῖς μεγάλοι, τοὺς ὁποίους ἀναφέρει ὁ Τολστόη εἰς τὸ βιβλίον του: **Τί εἶναι τέχνη**, διατυπώνουν διαφόρους ἄλλας θεωρίας, ἀλληλοσυγκρουομένας. Ποία εἶναι ἡ ὀρθοτέρα, εἶναι ζήτημα μεγάλης μελέτης ὅπως ἐξακριβωθῇ. Μᾶς φαίνεται ὅμως ὅτι ὁ πολὺς Νίτσε ἔχει σαφέστατα καὶ ὀρθότατα διατυπώσει τὴν θεωρίαν τῆς τέχνης. Διὰ νὰ ὑπάρξῃ τέχνη, λέγει κάπου, διὰ νὰ ὑπάρξῃ πρᾶξις ἢ ὀνειροπόλησις αἰσθητικὴ ὁποιαδήποτε, εἶναι ἀπαραίτητος μία φυσιολογικὴ συνθήκη: ἡ μέθη. Ἡ μέθη αὐτὴ εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑψώσῃ τὸν ἐρεθισμὸν ὅλης τῆς μηχανῆς. Ἄλλως δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρχῃ τέχνη. Ὅλα τὰ εἴδη τῆς μέθης ἔχουν καλλιτεχνικὴν δύναμιν καὶ πρῶτα-πρῶτα ἡ γεννετηρία μέθη, ἡ ὁποία εἶναι ἡ ἀρχαιοτέρα καὶ ἡ πλέον πρωτογενής. Ἐπίσης ἡ μέθη, ποὺ ἀκολουθεῖ ὅλας τὰς μεγάλας συγκινήσεις, ἡ μέθη τῶν ἑορτῶν, τῆς πάλης, τῆς ἀνδρείας, τῆς καταστροφῆς, τῆς ὠμότητος, ἡ μέθη τῶν μετεωρολογικῶν ἐπιδράσεων, ὡς ἡ τῆς ἀνοίξεως, ἡ μέθη τῶν ναρκωτικῶν, ἡ μέθη τῆς συγκεντρωμένης καὶ συμπυκνωμένης θελήσεως κλτ. Αὐτὰ ὅλα λοιπὸν εἶναι αἰτία τῆς τέχνης, κατὰ τὸν Νίτσε καὶ κατὰ τὴν γνώμην ἄλλων αἰσθητικῶν προγενεστέρων αὐτοῦ. Ἀλλὰ φαντάζεσθε, ἐὰν λείψουν ὅλαι αὐταὶ αἱ μέθαι, ὅλαι αὐταὶ αἱ ὁρμαί, εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ καὶ τέχνη; Τί σᾶς κάμνει νὰ γράψετε ἕνα ἐρωτικὸ τραγουδάκι, νὰ ἐξυμνήσετε τὰ μάτια, τὴν σάρκα, τὴν λευκότητα τῆς καλῆς σας; Ἡ δύναμις, ἡ ἀνδρεία, ἡ καταστροφὴ καὶ τὰ λουλούδια τῆς ἀνοίξεως, δὲν σᾶς ἐμπνέουν, δὲν σᾶς μεθοῦν καὶ δὲν σᾶς ἀναγκάζουν, ἐσᾶς τὸν καλλιτέχνην, νὰ πάρετε τὴν πένναν καὶ νὰ ἐξωτερικεύσετε κάτι; Ἕνας ἀπὸ τοὺς καλητέρους ὁρισμοὺς τῆς τέχνης, εἶναι καὶ ὁ ἀνωτέρω ὁρισμὸς τοῦ Νίτσε καὶ ἂς ἀντιφρονεῖ ὁ μεγάλος φιλόσοφος τῆς Γιάσναγια Πολιάνας.*

Κον Μ. Δ. Πέραν.—Ἀφοῦ αἰσθάνεσθε τόσην ἐπιθυμίαν θὰ σᾶς παραθέσωμεν ἐδῶ ἕνα του ὡραῖον ποίημα. Ὁ Ἰ Γρυπάρης καὶ ὅταν ἀκόμη εὐτυχούσαμε νὰ τὸν ἔχουμε ἐδῶ εἰς τὴν Πόλιν, ἦτο ἕνας ἀπὸ τοὺς μεγαλητέρους μας τεχνίτας. Ὁμαλὸς πάντοτε, μὲ συγκεκριμένον νόημα καὶ δυνατὸν στίχον. Οἱ χρωματισμοί ὁ εἷς κατόπιν τοῦ ἄλλου, παρατάσσονται δεμένοι καὶ ἁρμονικοί. Αἱ εἰκόνες του ἀποτελοῦν φῶς εἰς τὴν νεοελληνικὴν ποίησιν, ὑφασμένες μὲ τὸ καλήτερον ὑλικὸν καὶ ἀπὸ τὴν λεπτοτέρα δημιουργικὴν φαντασίαν.

Ὁ κισσός.

Ὁ μαῦρος κι ἄχαρος κισσός, τὸν πόνο του τρυγῶ,
καὶ λέω καὶ μέσ' τὰ στήθια μου ριζώνει
καὶ λέω κ' εἶμαι τὸ χάλασμα τὸ ραγισμένο ἐγὼ
ποὺ ὁ μαῦρος κι ἄχαρος κισσὸς τὸ περιζώνει.

—

Μυριόριζος, μυριόκλωνος—ὁ πόνος ποὺ πονῶ—
στείρα ζωὴ βυξαίνει ἀπὸ τὸν τοῖχο
καὶ δὲν τοῦ πέρνει πνέοντας γλυκὰ ἀπ' τὸν οὐρανὸ
ἕναν ἡ αὔρα στεναγμὸν ἢ χαρᾶς ἦχο.

—

Τοὺς δρόμους του ἀπόσωσε τὸ φῶς τοὺς μακρινούς,
ὥρα καὶ θἄβγουνε τὰ νυχτοπούλια,
καὶ ρόδα ἡ δύση ἁπλόχερα σκορπᾷ στοὺς οὐρανοὺς
καὶ στῶν βουνῶν τὶς κορυφὲς σκορπάει ζεμπούλια.

—

Καὶ φτάνουν στὰ φυλλώματα τοῦ πένθιμου κισσοῦ
κοπαδιαστοὶ οἱ σπουργῆτες νὰ κουρνιάσουν
κι ἀπὸ τὴ μέθη τῆς ζωῆς καὶ τοῦ ἥλιου τοῦ χρυσοῦ
μέσ' ἀτρικύμιστη ἀγκαλιὰ νὰ ξαποστάσουν.

—

Καὶ τὰ ξελαρυγγιάσματα σκορπίζουν τὰ στερνά,
τρελλά, ὡς ποῦ ὁ ὕπνος φτάνει καὶ τὰ πνίγει
ἐνῶ ὡς τὶς ρίζες τοῦ κισσοῦ τὶς τρίσβαθες περνᾷ
μιὰ ἀνατριχίλα ἀπ' τῆς ζωῆς τὴ μέθη ὀλίγη.

—

Φουντώνει ἡ νύχτα· κι ἔρχουνται τριγύρω μου μιὰ μιὰ
κι ὅλες μαζὶ ἀπ' ἀλάργα ἀρμενισμένες,
σκιῶν σκιὲς οἱ ἀνάμνησες, στὴν ἄχαρη μου ἐρμιὰ
νὰ φέρουν ψεύτικα παρηγοριὰ οἱ θλιμμένες.

—

Μάταια! Ζῇ ποτὲ ἡ ζωὴ μὲ ἀνάμνησες ποὺ ζῇ,
ποὺ θὰ ξυπνήσῃ καὶ μ' αὐτὲς θὰ γύρῃ,
ἐνῷ ὁλοτρόγυρα βροντᾷ ἡ μέθη ὅλη μαζὶ
ἀπ' τῆς ζωῆς, ποὺ ζῇ, τὸ πανηγύρι;....

—

Ὁ μαῦρος κι ἄχαρος κισσός, τὸν πόνο του τρυγῶ,
καὶ λέω καὶ μέσ' στὰ σθήθια μου ριζώνει
καὶ λέω κ' εἶμαι τὸ χάλασμα τὸ ραγισμένο ἐγὼ
ποὺ ὁ μαῦρος κι' ἄχαρος κισσὸς τὸ περιζώνει.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ Α. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

Τύποις Ε. ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ.

Κουρσοὺμ Χὰν ἀρ. 3